
Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:1

Församlingsutveckling och missionsstrategi

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas fyra motioner, 2014:2, 2014:25, 2014:47 och 2014:103, med förslag om att kyrkomötet ska ge uppdrag till kyrkostyrelsen att vidta olika åtgärder avseende församlingsutveckling och mission. Utskottet pekar på satsningen *Dela tro – dela liv*. Eftersom detta arbete pågår bör inte nya uppdrag ges till kyrkostyrelsen på sådana områden som ligger inom ramen för eller har en nära koppling till detta. Utskottet lyfter också fram det lokala ansvaret och inte minst det arbete som behöver ske när församlingsinstruktioner tas fram i samverkan mellan församlingar, pastorat och stift. Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att avslå alla fyra motionerna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:2.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:25.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:47.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:103.

Motionernas förslag

Motion 2014:2 av Lars-Ivar Ericson, Församlingsutveckling i folkkyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att påbörja projektet församlingsutveckling i folkkyrkan.

Motion 2014:25 av Dan Sarkar och Berth Löndahl, Öppna för "Fresh Expressions"

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en rapport som uppmuntrar till nya uttryck för att vara kyrka.

Motion 2014:47 av Berth Löndahl m.fl., Information och evangelisation

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma en missionsstrategi för Svenska kyrkan.

Motion 2014:103 av Inga Alm, Församlingsutveckling – ej avveckling

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete som stimulerar till församlingsutveckling – ej avveckling – för en levande rikstäckande

öppen folkkyrka och som tar till vara ett lokalt engagemang underifrån innan strukturförändringar beslutas.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:47 i Ln 2014:8y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Församlingens grundläggande uppgift och därmed i viss mening hela kyrkans uppdrag är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I inledningen till andra avdelningen i kyrkoordningen anges vad som är syftet med den grundläggande uppgiften, nämligen ”att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.” Mission är en del av den grundläggande uppgiften och arbetet med den grundläggande uppgiften kan benämnas församlingsutveckling och församlingsbygge.

Församlingsinstruktion och församlingsutveckling

Kopplat till de strukturförändringar som trädde i kraft den 1 januari 2014 pågår runt om i församlingar, pastorat och stift arbete med församlingsinstruktioner. Så gott som alla stift har utarbetat nya eller förnyade vägledningar för det lokala arbetet med församlingsinstruktioner. En genomgång av stiftens vägledningar som gjorts på kyrkokansliet har lett fram till bl.a. följande sammanfattande reflektioner som pekar på arbetet med församlingsinstruktionerna som ett instrument för församlingsutveckling.

Läsning av stiftens vägledningar ger vid handen att församlingarnas arbete med att skriva församlingsinstruktioner liksom församlingsinstruktionen i sig i allt högre grad ses som användbara processer och utgångspunkt för en fortlöpande dialog mellan stift och församling/pastorat både ur ett främjande – och ett tillsynsperspektiv. Församlingsinstruktionen blir utgångspunkten för ett kontinuerligt pastoralt utvecklingsarbete i mötet mellan stift och församling/pastorat, som förväntas pågå även mellan tidpunkterna för revision. - - - Stiftens vägledningar söker i än högre grad än tidigare uppmuntra pastorat och församlingar till övergripande teologisk reflektion vad gäller församlingens identitet och uppdrag, kopplat till den grundläggande uppgiften.

Dela tro – dela liv

I årsredovisningen för 2013 redovisar kyrkostyrelsen att den av styrelsen beslutade satsningen på kyrkans undervisning och mission för alla åldrar, *Dela tro – dela liv*, under 2013 har befunnit sig i en introduktions- och förberedelsefas. Det framgår vidare av redovisningen att internationella ekumeniska kontakter ingår i arbetet och att det sker i samverkan med stiftet. ”Den nationella nivåns insats blir att samordna processen genom att tillhandahålla resurser och mötesplatser samt bidra med omvärldsanalys, forskning och kommunikation.” (KsSkr 2014:2, bilaga 1) Satsningen *Dela tro – dela liv* avser att omfatta hela Svenska kyrkan och pågå till 2018. När

- ♦ att det i Svenska kyrkans församlingar kontinuerligt erbjuds arenor för undervisning och lärande där människor i alla åldrar får utveckla sin förmåga att samtala om, och leva i tro.
- ♦ att Svenska kyrkans församlingar har medarbetare (anställda och ideella) med kompetens att erbjuda sådan undervisning i stimulerande lärandemiljöer.
- ♦ att Svenska kyrkans förtroendevalda får möjlighet att stärkas i sin kallelse och sändning som bärare av tro.

Tidigare kyrkomöten

I Kyrkolivsutskottets betänkande 2010:11 *Mission och evangelisering* behandlades två motioner om mission och evangelisation. I sitt av kyrkomötet godtagna betänkande menade utskottet att en mycket stor del av arbetet i Svenska kyrkan redan handlar om mission, då det ingår som en del i församlingens grundläggande uppgift. Utskottet lyfte fram att uppgiften ska beskrivas i varje församlingsinstruktion och att stiftens i det sammanhanget har såväl främjande- som tillsynsansvaret. Utskottet ansåg att modeller och metoder för att nå människor hela tiden utvecklas i olika församlingar och sammanhang utifrån en vilja att vara en kyrka där mission ingår som en naturlig del. Utskottet menade att det inte fanns skäl för kyrkomötet att ge några nya uppdrag till kyrkostyrelsen på det sätt som hade föreslagits i motionerna.

I Kyrkolivsutskottets betänkande 2012:10 *Mission i Sverige* behandlades dels en motion med förslag om att kyrkostyrelsen skulle inrätta ett råd för mission i Sverige och uppdra åt en av biskoparna att särskilt arbeta med frågor om mission i Sverige, dels en motion med förslag att mission i Sverige skulle bli ett ämne i de kyrkliga utbildningarna och att kyrkomötet till biskoparna skulle framföra önskemål om ett biskopsbrev om mission i Sverige. I sina överväganden pekade Kyrkolivsutskottet på det som nu är satsningen *Dela tro – dela liv*. Utskottet bejakade behovet av en kontinuerlig reflektion för att öka förståelsen av mission och om hur mission kan utövas och utvecklas. Ett eventuellt biskopsbrev om mission såg utskottet som värdefullt. Eftersom kyrkans utbildningar ska ge blivande medarbetare en grund för att arbeta med församlingens grundläggande uppgift ska samtliga medarbetare utbildas för att kunna utöva mission lokalt. Utskottet menade att den gemensamma satsningen *Dela tro – dela liv* kommer att bidra till att mission lyfts fram i Svenska kyrkan och att motionärernas önskan därmed är tillgodosedd. I enlighet med utskottets förslag avslögs de båda motionerna.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2014:2, 25, 47 och 103.

Med olika utgångspunkter och upplägg föreslås i de fyra motioner som behandlas i detta betänkande att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att vidta åtgärder för församlingsbygge, församlingsutveckling och för att nå ut till människor med kyrkans centrala budskap. Det som utskottet på detta sätt ser som motionernas grundläggande intentioner finns naturligtvis goda skäl att bejaka. Utskottet ställer sig mer skeptiskt till att det är bästa vägen framåt att nu ge ytterligare uppdrag till kyrkostyrelsen. Som redovisas i bakgrundsteckningen pågår den långsiktiga satsningen

Dela tro – dela liv. Det är ett arbete där kyrkostyrelsen har ett grundläggande ansvar och som drivs i nära samverkan med stiftet. Utskottet menar att det pågående arbetet behöver ges möjlighet att utvecklas och vinna genomslag och att det därför är fel att nu ge kyrkostyrelsen nya uppgifter av åtminstone delvis motsvarande slag. Detta ser utskottet som ett grundläggande skäl för att föreslå att motionerna 2014:2, 25, 47 och 103 bör avslås.

Det pågår nu arbete med församlingsinstruktioner runt om i församlingar och pastorat. Från och med den 1 januari i år anges i kyrkoordningen att det ska ske en prövning minst vart fjärde år av församlingsinstruktionen. Avsikten är att skapa förutsättningar för att församlingsinstruktionen verkligen blir ett levande dokument av betydelse för hur församlingarna fullgör sin grundläggande uppgift. En uppgift som inkluderar ett uttalat missionsperspektiv och som allt församlingsbygge och all församlingsutveckling måste ha som syfte att främja. Arbetet med församlingsinstruktionen, vilket som Läronämnden noterar, sker i samspel mellan stiftet och stiftets församlingar och pastorat ser utskottet som ett sammanhang där frågor som aktualiseras i motionerna behöver finnas med. Församlingsutveckling, som står i fokus i motionerna 2014:2 och 2014:103, måste ha en lokal förankring. Den omvärldsanalys som är en nödvändig förutsättning för en relevant församlingsinstruktion är också en förutsättning för arbetet med församlingsutveckling.

I motion 2014:103 finns som bakgrund till det direkta förslaget ett ifrågasättande av de omfattande lokala strukturförändringarna. I strukturskrivelsen till 2012 års kyrkomöte konstaterade kyrkostyrelsen att den enklaste organisationen på lokal nivå skulle man få om det bara fanns församlingar med egen ekonomisk förvaltning.

Det finns dock en risk att den förväntade befolkningsutvecklingen med minskande befolkning på landsbygden i så fall kommer att leda till att allt fler mindre församlingar försvinner genom sammanläggningar. Om närheten går förlorad riskerar det lokala engagemanget att försvagas och de lokala gemenskaperna att försvinna. En sådan utveckling är enligt styrelsens mening inte önskvärd. Följaktligen behövs det även andra möjligheter än självständiga församlingar på den lokala nivån.
(KsSkr 2012:5)

Ett syfte med de förändringar som trädde i kraft den 1 januari 2014 var alltså att kunna behålla mindre församlingar, inte minst på landsbygden. Flera förändringar bör ses i samma perspektiv. Tidigare var det inte möjligt för församlingarna i en samfällighet att via samfälligheten samverka om sådant arbete som avser församlingens grundläggande uppgift. Genom de nya pastoraten kan man samverka om t.ex. konfirmandarbetet när det finns så få ungdomar i församlingen att det blir svårt att bedriva ett bra konfirmandarbete. Genom att samverka och inte behöva göra allt själv kan man ändå finnas kvar. Den närmare ansvarsfördelningen mellan församling och pastorat regleras inte i kyrkoordningen utan genom församlingsinstruktionen. Församlingsråden ska ha ett medinflytande när den för församlingarna i ett pastorat gemensamma församlingsinstruktionen tas fram. Besluten om hur ett pastorat ska vara indelat i församlingar har flyttats från stiftsstyrelsen till pastoratets kyrkofullmäktige. Det finns ökade möjligheter att fatta lokala beslut om indelning och samverkan. Mycket är nytt men det finns utrymme för ett fortsatt och ökat lokalt engagemang. Eftersom det ser så olika ut runt om i Svenska kyrkan menar utskottet att det är lokalt och i samverkan med stiftet som man måste finna formerna för församlingsutveckling. Något särskilt uppdrag till kyrkostyrelsen ser inte utskottet att det finns behov av.

I sitt yttrande över motion 2014:47 lyfter Läronämnden fram som grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling ”att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas”. Vad detta innebär i en enskild församling hör till det som behöver finnas med i församlingsinstruktionens pastoralprogram för den grundläggande uppgiften.

När utskottet för sin del avvisar förslagen i motionerna om nya uppdrag till kyrkostyrelsen innebär det inte att utskottet också avvisar allt som sägs i motionerna om behov av utvecklingsarbete på flera områden. Det är naturligtvis avsikten att det pågående projektet *Dela tro – dela liv* ska ge inspiration till sådant arbete i stift, pastorat och församlingar. Det innebär inte att detta är det enda som behöver ske. Det behövs impulser från många håll både genom att man inom Svenska kyrkan delar med sig av sina erfarenheter och genom att man tar lärdom av vad som sker i andra kyrkor. I motion 2014:25 pekas på att det i ett par stift pågår arbete med inspiration från det som kallas ”Fresh Expressions”. Har detta bärkraft kan det förutsättas att det också blir av betydelse för andra delar av kyrkan än där startpunkten finns.

Uppsala den 25 september 2014

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Emma Svensson, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:8y

Missionsstrategi för Svenska kyrkan

Läronämndens yttrande över motion 2014:47

Kyrkan är redskap för Guds sändning som tar sig uttryck i församlingens uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Detta är grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling och som tydliggörs i församlingsinstruktionen. Den utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.

Uppsala den 26 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Karin Sarja, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannessson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:2

Diakonens vigningslöften och antal diakoner i pastorat

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som rör frågor om löftena vid diakonvigning, motionerna 2014:10 och 2014:37 punkt 1. I båda fallen föreslås att det ska göras en översyn dessa löften. Utskottet menar, i linje med vad Läronämnden framför i sitt yttrande, att vigningsordningarna för de tre uppdragen i kyrkans vigningstjänst måste behandlas i ett sammanhang och föreslår därför att kyrkomötet avslår de båda motionerna. I andra punkten i motion 2014:37 föreslås att antalet diakoner i ett pastorat ska fastställas av stiftsstyrelsen. Med hänvisning till att det bör vara en fråga för lokal bedömning vilka befattningar som ska inrättas och till att dialogen kring församlingsinstruktionen kan vara ett tillfälle för stiftet att ta upp frågan om anställande av diakoner föreslår utskottet även avslag på motion 2014:37 punkt 2.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:10.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:37, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:37, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2014:10 av Anders Nihlgård, Diakonens vigningslöften

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkohandboken, i enlighet med motionens förslag, när det gäller orden som diakonen säger ”ja” till vid sin vigning.

Motion 2014:37 av Irene Oskarsson, Vigningslöftet och antalet diakoner i pastorat

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en översyn av vigningslöftena i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till en reglering i kyrkoordningen som innebär att antalet diakoner i ett pastorat ska fastställas av stiftsstyrelsen.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2014:10 och 2014:37 i Ln 2014:2y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Löften vid diakonvigning

Den översyn av kyrkohandboken som pågår för närvarande och förväntas leda till en skrivelse från kyrkostyrelsen till 2016 års kyrkomöte omfattar det reguljära gudstjänstlivet i församlingen inklusive de kyrkliga handlingar som primärt hör hemma i den lokala församlingen. Det är fråga om första delen av kyrkohandboken. I kyrkohandbokens andra del finns bl.a. ordningar för vigning till uppdragen i kyrkans vigningstjänst. Det har i regel vid handboksrevisioner av det slag som nu är aktuellt gjorts en översyn av kyrkohandboken i dess helhet. Det finns inga beslut om den saken men det synes rimligt att frågan kommer att aktualiseras.

De löftesfrågor som finns i vigningsordningarna för uppdragen som biskop, diakon och präst är i stor utsträckning likalydande. Det gäller särskilt för uppdragen som diakon och präst. Det som i första hand ger det specifika för vart och ett av uppdragen är den första löftesfrågan. Där ställs frågan om man vill åta sig uppdraget att vara biskop respektive präst eller diakon. Den frågan föregås av inledningsord som delvis är gemensamma för de tre uppdragen men som i stor utsträckning skiljer sig åt och anger de särskilda förpliktelserna för vart och ett av uppdragen. Det som sägs särskilt om uppdraget som diakon är följande.

En diakon skall
 uppsöka, hjälpa och stödja dem som är i kroppslig och själslig nöd,
 ge kristen fostran och undervisning i tron,
 i församling och samhälle vara ett barmhärtighetens tecken
 och i allt tjäna Kristus i sin nästa.
 En diakon skall leva som Kristi tjänare
 och hjälpa människor att gestalta Guds kärlek.
 Diakonen skall försvara människors rätt,
 stå på de förtrycktas sida
 och uppmuntra och frigöra Guds folk till det som är gott
 så att Guds kärlek blir synlig i världen.

Befattningar i församlingar och pastorat

I 34 kap. 1 § i kyrkoordningen regleras befattningarna för en församling. Enligt bestämmelsen ska det för varje församling finnas anställd

- ◆ en kyrkoherde,
- ◆ minst det antal övriga präster (komministrar) som stiftsstyrelsen bestämmer,
- ◆ minst en kyrkomusiker som ska vara organist eller kantor,
- ◆ det antal diakoner och den personal i övrigt som behövs för verksamheten.

Av 34 kap. 2 § första stycket framgår att församlingar som ingår i ett pastorat har gemensam kyrkoherde och annan personal.

När kyrkoordningen utarbetades diskuterades frågor om reglering av den lokala tjänsteorganisationen. I betänkandet *Personal, tillsyn och överklagande* (Svenska kyrkans utredningar 1998:6) konstaterades att det givetvis ingår i domkapitlets tillsyn över församlingen att bevaka att inte diakonin – som ett för hela kyrkan och för den enskilda församlingen oumbärligt uttryck för kyrkans grundläggande identitet och för sambandet mellan ord och handling – sätts på undantag. Utredningen anförde vidare att den däremot inte funnit skäl att lägga på stiftsstyrelsen att besluta om den diakonala verksamhetens minimidimensionering i en församling på det sätt som föreslogs att prästorganisationen skulle regleras. Centralstyrelsen konstaterade i

kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte att bestämmelserna om andra befattningar för församlingar än som präster och kyrkomusiker inte innebar någon egentlig förändring i förhållande till vad som tidigare gällt. Styrelsen var inte beredd att lägga fram några förslag som skulle minska det lokala självbestämmandet.

Frågan om reglering av diakontjänster har varit föremål för kyrkomötets behandling vid ett flertal tillfällen (se bl.a. betänkandena TU 2007:5 *Diakoner i församling*, TU 2008:10 *Stärk diakonernas ställning i församlingarna* och TU 2011:10 *Diakonernas ställning och uppgifter*). Motioner om obligatoriska diakontjänster har tidigare avslagits av kyrkomötet med hänvisning till att församlingarna själva måste få avgöra hur den diakonala verksamheten ska bedrivas.

Senast var frågan om reglering av antalet befattningar som diakon uppe vid föregående års kyrkomöte där frågan behandlades i Tillsyns- och uppdragsutskottet betänkande TU 2013:11 *Antal diakoner i pastoraten*. Utskottet föreslog avslag på en motion där det föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå en ändring i kyrkoordningen som skulle innebära att varje pastorat ska ha minst en diakon anställd. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. I sina motiv för avslag på motionen anslöt sig utskottet till vad Läronämnden framhöll i yttrandet Ln 2013:12y

I varje församling behövs en ständigt pågående reflektion samt ett långsiktigt arbete med frågan hur den diakonala uppgiften skall fullgöras. Detta är inte enbart en fråga om antalet tjänster utan handlar även om ett vidgat gemensamt ansvarstagande.

Utskottet förutsatte att pastoraten anställer diakoner i den utsträckning som behövs och som de har möjlighet till. Vidare lyfte utskottet fram stiftens möjlighet och ansvar att vid framtagandet av församlingsinstruktioner bevaka frågan om hur församlingens grundläggande uppgift fullgörs och där utövandet av diakonin ingår.

Utskottets överväganden

Diakonens vigningslöften

Utskottets förslag: Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionerna 2014:10 och 2014:37, punkt 1.

I betänkandets bakgrundsteckning konstateras att de löften som ges vid vigningen till de tre uppdragen inom kyrkans vigningstjänst i stor utsträckning är desamma för alla tre uppdragen. Läronämnden framhåller i sitt yttrande att en eventuell översyn av kyrkohandbokens vigningsordningar behöver omfatta vigningarna till samtliga tre uppdrag. Utskottet menar att förslagen i motion 2014:10 och i motion 2014:37 första punkten går i en annan riktning eftersom de förslagen bara avser löfterna i ordningen för diakonvigning. Det finns sådant i alla tre vigningsordningarna och i de löften som där ges som är specifikt för ett visst uppdrag. Det går dock inte att bryta ut detta och göra en särskild översyn av bara den delen av vigningslöfterna i ordningen för diakonvigningen. Vigningslöfterna för vart och ett av de tre uppdragen är en helhet som måste ses över i ett sammanhang.

Den vidare frågan om en översyn av kyrkohandbokens del II där bl.a. vigningsordningarna ingår tas upp i motion 2014:79, vilken bereds av gudstjänstutskottet. Det blir alltså möjligt för årets kyrkomöte att fatta ett beslut om den saken. Det är självfallet att en översyn av kyrkohandbokens del II kommer att innefatta frågor om hur vigningslöfterna ska vara utformade.

Mot bakgrund av det som här har anförts ställer sig utskottet avvisande till de båda motionsförslagen om att ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen om en separat behandling av diakonens vigningslöften. Utskottet föreslår därmed att kyrkomötet ska avslå motionerna 2014:10 och 2014:37 första punkten.

Antal diakoner i församlingar och pastorat

Utskottets förslag: Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motion 2014:37, punkt 2.

Det framgår av bakgrundsteckningen att förslag om reglering av antal diakoner anställda på lokal nivå har diskuterats vid ett flertal kyrkomöten – senast förra året. Att samma förslag återkommer pekar på ett engagemang för diakoni och för att det ska finnas diakoner i församlingar och pastorat. Återkomsten av i princip samma förslag i lite olika varianter visar också att kyrkomötet inte funnit skäl att gå de återkommande motionerna till mötes.

Vid överläggningarna i Tillsyns- och uppdragsutskottet har konstaterats att det i regel inte råder någon tvekan om att man vill kunna ha diakoner i arbetslagen i församlingarna och pastoraten. Diakonin, som också bärs upp av många frivilligas engagemang, är en nödvändig del av församlingens grundläggande uppgift. Bedömning av vilka befattningar som ska finnas inrättade i församlingar och pastorat menar utskottet ska ligga på lokal nivå. Det finns visserligen en reglering av antalet präst-tjänster men det hör samman med att det finns uppgifter som är givna till den som har uppdraget som präst och som är nödvändiga för församlingen. Utan gudstjänst och gudstjänstgemenskap finns ingen församling och därför är prästen nödvändig för församlingen. Utan diakoni lever ingen församling men det finns inte samma direkta koppling mellan diakonins nödvändighet och en anställd diakon som mellan guds-tjänst och präst. Det är inte minst en sviktande ekonomi som i mindre församlingar och pastorat kan omöjliggöra inrättande av befattningar som diakon. Enligt utskottets mening kan det inte vara rimligt att man, vilket skulle kunna vara en yttersta åtgärd, måste göra en indelningsändring för att möjliggöra inrättande av en befattning som diakon. Med anknytning till det som Läronämnden framför menar utskottet att det är i det lokala sammanhanget som man måste pröva hur man ska ta sitt diakonala ansvar. I detta ansvar ligger också att bedöma om det finns möjlighet att anställa en diakon eller ej. Den bedömningen menar utskottet ska ligga kvar lokalt och inte flyttas till stiftet. Det hindrar inte att frågan kan aktualiseras från stiftets sida t.ex. i den dialog som finns kring församlingsinstruktionen. I det sammahanget kan det finnas anledning att ta upp olika frågor om hur församlingens grundläggande uppgift ska utföras och därmed bl.a. om behovet av en diakon, eller kanske flera, för att fullgöra det diakonala uppdraget.

Uppsala den 24 september 2014

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Emma Svensson, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:2y

Vigningsordningarna och diakonernas löften

Läronämndens yttrande över motionerna 2014:10, 2014:37, 2014:79

Den svenska kyrkohandboken uttrycker Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. *Den svenska kyrkohandboken* del II innehåller bland annat vigningsordningarna till biskop, präst och diakon. Vigningstjänsten i Svenska kyrkan är en med tre likvärdiga uppdrag. Om Svenska kyrkan gör en översyn av vigningsordningarna behöver denna omfatta vigningarna till samtliga tre uppdrag.

När det gäller motion 2014:37 om reglering i kyrkoordningen av antalet diakoner i ett pastorat hänvisar Läronämnden till sitt yttrande Ln 2007:2y:

I varje församling behövs en ständigt pågående reflektion samt ett långsiktigt arbete med frågan hur den diakonala uppgiften skall fullgöras. Detta är inte enbart en fråga om antalet tjänster utan handlar även om ett vidgat gemensamt ansvarstagande.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Karin Sarja, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:3

Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2014:15 med förslag att kyrkomötet beslutar om att anta motionärens förslag till ändringar i form av tillägg till bestämmelserna i 31 kap. 1 § och 32 kap. 1 § i kyrkoordningen. I likhet med Kyrkorättsutskottet, som yttrat sig i ärendet, finner utskottet att de föreslagna kyrkoordningsändringarna inte kan anses vara tillräckligt beredda, för att kunna införas i kyrkoordningen. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås. I likhet med motionären finner dock utskottet att det finns oklarheter kring vad som gäller när en person är behörig att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon. Utskottet föreslår därför att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utreda vad som bör gälla när en person är behörig att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:15.
2. Kyrkomötet beslutar, med anledning av motion 2014:15, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vad som bör gälla när en person är behörig att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon.

Motionens förslag

Motion 2014:15 av Ragnar Persenius, Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1) att 31 kap. 1 § och 32 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 kap. Uppdraget som präst

Behörighet att utöva uppdraget som präst

- 1 § Behörig att utöva uppdraget som präst är den som har vigts till präst i Svenska kyrkans ordning eller som har förklarats behörig av ett domkapitel.

För den som är behörig att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon ska behörigheten som präst vara vilande när han eller hon är anställd som diakon.

Den som har en vilande behörighet får inte utöva uppdraget som

präst. Bestämmelserna om tystnadsplikt för präst gäller inte när behörigheten är vilande.

Den som har en vilande behörighet kan trots detta förklaras behörig att anställas på en befattning som präst.

32 kap. Uppdraget som diakon

Behörighet att utöva uppdraget som diakon

- 1 § Behörig att utöva uppdraget som diakon är den som har vigts till diakon i Svenska kyrkans ordning eller som har förklarats behörig av ett domkapitel.

För den som är behörig att utöva både uppdraget som diakon och uppdraget som präst ska behörigheten som diakon vara vilande när han eller hon är anställd som präst.

Den som har en vilande behörighet får inte utöva uppdraget som diakon. Bestämmelserna om tystnadsplikt för diakon gäller inte när behörigheten är vilande.

Den som har en vilande behörighet kan trots detta förklaras behörig att anställas på en befattning som diakon.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2015.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionen i Ln 2014:6y, *bilaga 1*.

Yttrande från Kyrkorättsutskottet

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motionen i Kr 2014:5y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Kyrkans vinningstjänst m.m.

Av *Den svenska kyrkohandboken del II*, fastställd av kyrkomötet 1987, framgår bl.a. följande vad gäller vinning till särskild tjänst i Svenska kyrkan:

Kyrkans vinningshandlingar är ett uttryck för att Kristus genom Anden inom Guds folk för evangeliets skull kallar människor till livslång tjänst. Denna kallelse bekräftas genom kyrkans vinning.

Vinningarna till biskop, präst och diakon är likvärdiga uttryck för evangeliets fullhet och för kyrkans uppdrag utifrån detta evangelium, som skall gestaltas i såväl ord som handling.

I inledningstexten till sjunde avdelningen i kyrkoordningen poängteras att kyrkans kallelse och vigning av särskilda personer till livslång tjänst syftar till församlingens andliga uppbyggelse och ska rusta församlingen för dess uppdrag i världen. Vidare att präster och diakoner fullgör sina uppdrag i trohet mot avgivna vigningslöften och att de i detta hänseende är underställda biskopen och domkapitlet.

Närmare kyrkorättslig reglering av de tre uppdragen inom kyrkans vigningstjänst finns i 30-32 kap. i kyrkoordningen. Här återfinns bl.a. övergripande bestämmelser om antagning, vigning, behörighet och tillsyn. Det var först genom 1999 års kyrkomötes kyrkoordningsbeslut, som diakonatet fick egen kyrkorättslig reglering.

Biskopens, prästens och diakonens respektive uppdrag inom Kyrkans vigningstjänst m.m. har beskrivits utförligt i bl.a. biskopsbrev *Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan – Ett biskopsbrev om kyrkans ämbete* (1990) samt *Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan* (2014).

Skillnader mellan vigningsuppdragen präst och diakon

En övergripande skillnad mellan uppdraget som präst och det som diakon är att det finns vissa uppgifter som är givna särskilt till präster, men inga konkreta uppgifter som är specifikt förbehållna diakoner. Detta förhållande gäller t.ex. beträffande vissa ledningsfunktioner (typiskt sett knutna till kyrkoherderollen) och uppgifter avseende gudstjänstlivet (sakramentsförvaltningen m.m.). Svenska kyrkan ansöker enbart om s.k. vigselrätt hos Kammarkollegiet för den som är behörig att utöva uppdraget som präst; lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom trossamfund lämnar det annars öppet även för ”annan befattningshavare inom trossamfundet” att vara vigselförrättare. Vidare är tystnadsplikten olika för de båda uppdragen.

Prästers tystnadsplikt brukar betecknas som *absolut* och gäller i fråga om uppgifter som har framkommit under bikt och enskild själavård. Att prästs tystnadsplikt är absolut innebär bl.a. att konfidenten inte kan lösa prästen från tystnadsplikten. Enligt 36 kap. 5 § i rättegångsbalken (RB) gäller dessutom att en präst inte får höras som vittne om något som han eller hon har fått reda på under bikt eller enskild själavård.

Den särskilda tystnadsplikten för diakoner tillkom med kyrkoordningen. Genom ändringar beslutade av 2011 års kyrkomöte gäller diakoners tystnadsplikt numera för uppgifter som har framkommit vid enskild själavård. Diakoners tystnadsplikt är inte absolut, utan de uppgifter som en diakon fått reda på under enskild själavård får under vissa förutsättningar lämnas ut. Så är fallet om konfidenten medger att uppgifter kan lämnas ut, om diakonen har ålagts att uttala sig under ed i rättegång (diakonen omfattas inte av vittnesförbudet i 36 kap. 5 § i RB) samt om diakonen fått kännedom om att barn far illa och anmälningsskyldighet föreligger enligt lag eller kyrkoordning, se 32 kap. 9 § i kyrkoordningen.

Frågan om prästers och diakoners tystnadsplikt har sedan kyrkoordningens tillkomst behandlats ingående i bl.a. biskopsbrevet *Tystnadsplikt och sekretess i Svenska kyrkans arbete* (2004), utredningen *Ett skyddat rum – tystnadsplikt i Svenska kyrkan* (SKU 2010:3) samt i samband med 2011 års kyrkomötes behandling av kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2011:7. Det kan noteras att i inget av fallen ovan har berörts frågan om vilka konsekvenser det får för tillämpning av bestämmelserna om tystnadsplikt, att en person är behörig att utöva både uppdraget som präst och diakon.

Rättegångsbalkens vittnesförbud

Som angetts ovan stadgas ett särskilt vittnesförbud för präster i 36 kap. 5 § i RB. Förbudet gäller ordagrant ”den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning”. Med präst eller person med motsvarande ställning avses, enligt förarbetena till bestämmelsen, bara ”den som har erforderlig utbildning samt kompetens för sin syssla och som utövar denna syssla som sitt egentliga kall” (prop. 1998/99:38 sid. 246). Det finns ingen praxis om hur bestämmelsen ska tillämpas på den som är behörig att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon. Tillämpningsproblem kan uppstå om en präst, tillika diakon inom Svenska kyrkan, återopas men vägrar att vittna med hänvisning till prästens absoluta tystnadsplikt. Skulle det i ett sådant fall kunna konstateras att han eller hon fått kännedom om de för vittnesmålet centrala uppgifterna i samband med en anställning som diakon, skulle domstolen kunna tänkas ifrågasätta om prästen/diakonen vid tidpunkten verkligen utövat sysslan som präst som sitt egentliga kall. Följden kunde bli att berörd präst/diakon befanns skyldig att vittna.

Behörighet till mer än ett uppdrag

Som redogörs för i motionen uppmärksammas frågan om ”byte av uppdrag inom vigningstjänsten” i biskopsbrevet *Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan* (2014). Att det i och för sig är möjligt att viga till mer än ett uppdrag har uppmärksamats även i tidigare sammanhang.

I kyrkoordningsskrivelsen (CsSkr 1999:3, sid. 2-212 och 2-213) anfördes bl.a. att ”när frågan om en eventuell obehörighetsförklaring prövas avser den alltid att utöva kyrkans vigningstjänst, inte enbart ett uppdrag inom vigningstjänsten. Detta medför att den som är behörig att utöva mer än ett uppdrag, vilket alltid gäller en biskop, inte kan skiljas från behörigheten eller förklaras obehörig att utöva endast ett av dessa uppdrag”; vidare att ”det är därför viktigt att klarlägga vilka löften den som prövas har avlagt vid sin vigning eller eventuellt sina vigningar”. Uppgiften att handlägga och avgöra s.k. obehörighetsärenden och i samband med detta klarlägga vilka löften som avlagts (och eventuellt övertratts), har alltsedan kyrkoordningens tillkomst åvilat domkapitel och Svenska kyrkans överklagandenämnd (avseende präster och diakoner) samt Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (avseende biskopar).

Vid kyrkomötet 2005 behandlades motionen *Diakon – präst - biskop* (2005:55). Motionären föreslog att kyrkostyrelsen bl.a. skulle ges i uppdrag att beakta vad som är lämpligt förfarande när en person som redan har ett uppdrag inom vigningstjänsten ges ett annat uppdrag. Läronämnden konstaterade i yttrande (Ln 2005:5y) följande:

Svenska kyrkan har *en* vigning med samma grundläggande innehåll till de tre uppdragen som biskop, präst och diakon. Vigningen innebär att den som vigs får kyrkans kallelse att gå in i livslång tjänst med förpliktelse till Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Samtidigt sker vigningen till ett särskilt ansvar eller uppdrag som biskop, präst eller diakon. Dessa uppdrag har olika karaktär.

När en präst blir vald till biskop sker biskopsvigning, och när en diakon övergår till att vara präst sker en prästvigning, eftersom uppdragets innehåll förändras. Detsamma bör gälla om en biskop eller präst övergår till diakontjänst. Vid en övergång till ett nytt uppdrag inom

kyrkans vigningstjänst kvarstår möjligheten att på kallelse fullgöra uppdrag utifrån den tidigare vigningen.

TU 2014:3

Upphör däremot rätten att utöva ett uppdrag inom vigningstjänsten (genom beslut i domkapitel) gäller detta hela vigningstjänsten.

I betänkande TU 2005:5 föreslog Tillsyns- och uppdragsutskottet att kyrkomötet skulle avslå motionen. Detta mot bakgrund av innehållet i Läronämndens yttrande. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Behörighet till mer än ett uppdrag i praktiken

Stiftsdiakoner i samtliga tretton stift har ombetts att lämna besked om hur många personer i respektive stift, som (genom kompletterande vigning) erhållit behörighet att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon sedan kyrkoordningens tillkomst. Besked har lämnats från åtta stift, varav hälften angett att man känner till två fall inom sitt stift och andra hälften att man känner till ett fall inom sitt stift. Samtliga redovisade fall har rört diakoner som (även) vigts till präster.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:15.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:15 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vad som bör gälla när en person är behörig att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon.

Utskottet konstaterar att Kyrkorättsutskottet avstyrker att förslagen i motion 2014:15 införs i kyrkoordningen, i vart fall i avvaktan på en mer omfattande beredning. Kyrkorättsutskottet framhåller i sitt yttrande att de i motionen föreslagna ändringarna inte tidigare har varit föremål för utredning, remissbehandling eller annan liknande granskning. Kyrkorättsutskottet finner det därmed svårt att fullt ut överblicka och bedöma förslagets kyrkorättsliga konsekvenser. På anförda skäl anser Kyrkorättsutskottet att de föreslagna ändringarna inte kan anses vara så beredda, som deras beskaffenhet kräver.

Utskottet instämmer huvudsakligen i Kyrkorättsutskottets ovan redovisade bedömning och föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2014:15. Utskottet delar samtidigt motionärens uppfattning om att det kan uppstå oklarheter av olika slag för och omkring den som är behörig att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon, t.ex. beträffande övergångar mellan uppdragen och dess konsekvenser på tystnadspliktens område. Enligt utskottet finns även skäl till en fördjupad teologisk reflektion avseende synen på det livslånga vigningsuppdraget. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att kyrkostyrelsen med anledning av motionen ges i uppdrag att utreda vad som bör gälla när en person är behörig att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anders Eriksson, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Emma Svensson, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:6y

Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Läronämndens yttrande över motion 2014:15

I enlighet med *Den svenska kyrkohandboken* del II, konstaterar Läronämnden följande: ”Vigningarna till biskop, präst och diakon är likvärdiga uttryck för evangeliets fullhet och för kyrkans uppdrag utifrån detta evangelium, som skall gestaltas i såväl ord som handling.”

Läronämnden har i Ln 2005:5y konstaterat att när en person med ett uppdrag i vigningstjänsten vigs till ett annat uppdrag kvarstår möjligheten att på kallelse fullgöra uppdrag utifrån den tidigare vigningen.

Vigningstjänsten är till för församlingens skull varför det är viktigt att klarhet råder om vilket uppdrag en person står i. Detta är också väsentligt för domkapitlets och biskopens tillsyn. Man kan därför inte samtidigt utöva flera vigningsuppdrag. Om en person har övergått från diakonens till prästens uppdrag eller från prästens uppdrag till diakonens innebär förslaget om vilande behörighet ett tydliggörande av hur kallelsen till ett tidigare uppdrag kan ske.

Läronämnden konstaterar att behörigheten till vigningsuppdrag i Svenska kyrkan inte är knuten till anställning. I vår kyrkas ordning är denna behörighet avhängig beslut av biskop och domkapitel. Då avgivande av vigningslöften ligger till grund för biskopens och domkapitlets tillsyn bör löftena bekräftas vid återgång till ett tidigare vigningsuppdrag.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Karin Sarja, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets yttrande 2014:5y

Byte av uppdrag inom vigningstjänsten

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2014:15.

I motionen föreslås att det i kyrkoordningen ska införas tillägg till 31 kap. 1 § respektive 32 kap. 1 § gällande vilande behörighet i vissa fall för de personer som är behöriga att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon.

Vid 2013 års kyrkomöte uttalade Kyrkorättsutskottet ett par principiella kyrkorättsliga utgångspunkter gällande kravet på beredning av frågor som kan medföra förändringar av i kyrkoordningen. Kyrkorättsutskottet anförde bl.a. följande.

En utgångspunkt för Kyrkorättsutskottets bedömningar är att en ändring i kyrkoordningen ska vara så beredd som dess beskaffenhet kräver. En annan är att en ändring ska ha möjlighet att stå sig över tid för att ge en kontinuitet i regelverket.” (se Kr 2013:6y; O 2013:7 bil. 1)

Kyrkorättsutskottet konstaterar att de i motionen föreslagna ändringarna inte tidigare har varit föremål för utredning, remissbehandling eller annan liknande granskning. Det är därför svårt att, med det underlag som finns i motionen, fullt ut överblicka och bedöma förslagets kyrkorättsliga konsekvenser. Mot bakgrund av vad som nu anförts finner Kyrkorättsutskottet att de föreslagna ändringarna inte kan anses vara så beredda som deras beskaffenhet kräver.

Utan att en mer omfattande beredning görs, avstyrker Kyrkorättsutskottet att förslagen i motion 2014:15 införs i kyrkoordningen.

Uppsala den 24 september 2014

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilander, Birgitta Sedin och Bengt-Gunnar Carlsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:4

Lönepolicy för Svenska kyrkan

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2014:44 med förslag att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att forma en lönepolicy för Svenska kyrkans anställda. Utskottet konstaterar att det finns en väl etablerad ordning för hur lönesättning av anställda inom Svenska kyrkan går till, varvid de kyrkliga arbetsmarknadsparterna sätter ramar genom överenskomna kollektivavtal. Givet förekomsten av angivna ordning skulle den av motionärerna föreslagna lönepolicyn närmast få karaktären av en opinionsyttring. Utskottet föreslår bl.a. mot denna bakgrund att motionen ska avslås. I likhet med motionärerna och Läronämnden, som yttrat sig i ärendet, anser utskottet ändå att det finns behov av en fördjupad reflektion kring lönebildningen inom Svenska kyrkan. Det är därför utskottets förhoppning att samtal rörande lönebildning ska komma till stånd mellan kyrkostyrelsen och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:44.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:44 ge kyrkostyrelsen tillkänna vad utskottet anfört om samtal rörande lönebildning mellan kyrkostyrelsen och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation.

Motionens förslag

Motion 2014:44 av Berth Löndahl och Bertil Murray, Lönepolicy för Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att forma en lönepolicy för Svenska kyrkans anställda.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:44 i Ln 2014:7y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Församlingar, pastorat och stift är var för sig självständiga rättssubjekt inom rättssubjektet Svenska kyrkan. Av kyrkoordningen framgår att församlingar som inte ingår i pastorat, pastorat samt stift bl.a. har till uppgift att anställa och avlöna personal. Inom Svenska kyrkan fanns det i november 2013 (enligt Verksamhets-

berättelse och årsredovisning 2013 för Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation) 21 638 anställda fördelade på 778 olika kyrkliga arbetsgivare.

Kyrkoordningen innehåller inte några bestämmelser om lönesättning för Svenska kyrkans anställda. Lönesättning av anställda är istället en kollektivavtalsfråga där arbetsgivarna har att följa de kollektivavtal som de kyrkliga arbetsmarknadsparterna har slutit. Av 34 kap. 6 § i kyrkoordningen följer att när en församling, ett pastorat eller ett stift är arbetsgivare ska Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation företräda arbetsgivaren när det gäller att ingå eller säga upp kollektivavtal. Lönefrågor regleras för närvarande i Kyrkans löneavtal 13, som ingåtts för avtalsperioden 2013-04-01 t.o.m. 2016-03-31. I § 1 i löneavtalet slås det fast vissa grundläggande principer för lönesättning, bl.a. följande.

Lönebildning och lönesättning ska bidra till att arbetsgivaren når målen för verksamheten. Lönen ska stimulera till förbättringar av verksamhetens effektivitet, produktivitet och kvalitet.

(...)

Kyrkans löneavtal utgår från en lönesättning som är individuell och differentierad. Syftet är att skapa en process där lönesättning sker utifrån kända kriterier. Lönesättning får inte vara godtycklig.

Chefer är arbetsgivarens företrädare och har ett stort ansvar för att uppsatta mål nås och uppföljning av resultat sker. Det är särskilt viktigt att lönen för chefer på alla nivåer tydligt avspeglar hur satta mål uppfylls och de resultat som vederbörande uppnår.

(...)

Det är nödvändigt att arbetsgivaren har en lönepolitik och lokalt vidareutvecklar de lönesättningskriterier som ska gälla för arbetsplatsen. Lönekriterierna ska tillsammans med verksamhetsmålen diskuteras och vara väl förankrade i organisationen och bland medarbetarna.

Kyrkomötet har sedan kyrkoordningens tillkomst behandlat flera motioner, som helt eller delvis tagit sikte på löneförhållandena inom Svenska kyrkan. Motionerna har beretts av Tillsyns- och uppdragsutskottet (TU 2010:4, TU 2006:3, TU 2003:3 och TU 2002:1) och de har avslagits med motiveringen att det inte är en fråga för kyrkomötet att ta ställning till lönerna för olika yrkesgrupper inom Svenska kyrkan, utan att detta är en fråga för arbetsmarknadens parter.

Redan tidigare behandlades en motion inom samma ämnesområde. Med bifall till motionen *Om kyrkans lönefilosofi* (OMot 1996:533) gav ombudsmötet 1996 i uppdrag åt Styrelsen för Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet (SFRV), att klargöra vilka tankemönster och principer som bör gälla vid lönesättning i kyrkan, se även Organisationsutskottets betänkande 1996:507. När styrelsen återrappporterade sitt uppdrag till ombudsmötet 1997 (StSkr 1997:502) anförde den bland annat följande:

Styrelsen har för sin del konstaterat att den inte har några möjligheter att ange lönepolitiska principer för andra än personal anställd i SFRV. I överläggningar med Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har vidare konstaterats att det inte är möjligt för kyrkan att ha en lönepolicy som gör att kyrkan blir ett reservat i förhållande till arbetsmarknaden i övrigt. Kyrkan behöver lönemässigt ligga i paritet med vad som gäller i övrigt, utan att vara löneledande.

Då Läronämnden pekat på att frågor om kyrkans organisation, struktur och lönesättning bör avvägas även i teologiskt och etiskt

hänseende, eftersom dessa frågor också har läromässiga implikationer, har styrelsen även överlämnat ombudsmötets skrivelse till utredningsarbetet om Svenska kyrkans framtida organisation.

TU 2014:4

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:44.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:44 ge kyrkostyrelsen tillkänna vad utskottet anfört om samtal rörande lönebildning mellan kyrkostyrelsen och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation.

Utskottet konstaterar att det finns en fastställd ordning för hur lönesättning av anställda inom Svenska kyrkan ska gå till och som i förlängningen givetvis påverkar löneutvecklingen för desamma. I bakgrundsbeskrivningen ovan har redogjorts för det ansvar på området som, genom tidigare kyrkomötesbeslut, lämnats åt de kyrkliga arbetsmarknadsparterna att hantera. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisationens uppgift att företräda kyrkliga arbetsgivare när det gäller att ingå eller säga upp kollektivavtal, som följer av 34 kap. 6 § i kyrkoordningen, har framhållits.

Mellan arbetsmarknadens parter har ingåtts *Kyrkans löneavtal 13*, som bl.a. innehåller vissa grundläggande principer för lönesättning. Genom löneavtalet förutsätts vidare att den enskilda kyrkliga arbetsgivaren vidtar en rad åtgärder inom ramen för den lokala lönebildningsprocessen. Arbetsgivaren ska bl.a. kartlägga och analysera rådande löneläge på arbetsplatsen och sedan upprätta en handlingsplan med koppling till den egna lönepolitiken.

Utskottet ser inte att det finns någon anledning att ändra rådande ordning för lönesättning inom Svenska kyrkan och någon sådan förändring har inte heller föreslagits i motionen.

Utskottet är inte obekant med den debatt som under det gångna året förekommit i bl.a. Kyrkans tidning avseende lönenivåerna inom Svenska kyrkan och som det hänvisas till i motionen. Löneutvecklingen för präster och framförallt då kyrkoherdar sedan kyrka–statreformen, har sedan tidigare uppmärksamats även i annan press. Utskottet har i sammanhanget förståelse för motiven till motionärernas förslag och har även noterat att läronämnden i sitt yttrande över motionen framhållit ”att Svenska kyrkan bör ha en genomtänkt hållning i fråga om löneutveckling” och att en lönepolicy för Svenska kyrkan ”behöver ta hänsyn både till samhällets generella utveckling och till kyrkans profetiska uppdrag som har att särskilt hävda rättvisa och solidaritet”.

Motionärerna betonar vikten av en framtida återhållsamhet i löneutvecklingen inom Svenska kyrkan och poängterar särskilt faran med växande löneskillnader inom densamma. Motionen tar inte enbart sikte på lönenivåerna för präster, utan på löneutvecklingen för anställda inom Svenska kyrkan generellt. Utskottet kan i sammanhanget konstatera att det finns såväl strukturella som geografiskt betingade orsaker till att t.ex. löneskillnader uppstår, som inte är helt enkla att motverka. Andra orsaker till löneskillnader, t.ex. kön, borde enligt utskottet vara enklare att påverka, men förekommer likväl. Uttalandet av Styrelsen för Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet från 1997 om att ”det inte är möjligt för kyrkan att ha en lönepolicy som gör att kyrkan blir ett reservat i förhållande till arbetsmarknaden i övrigt” har enligt utskottet fog för sig även 2014.

Det kan slutligen ifrågasättas vilket genomslag en på nationell nivå antagen lönepolicy skulle få i praktiken, givet den ordning vi har för lönebildning inom Svenska kyrkan. Enligt utskottet framstår det som skäligen osäkert om en sådan policy skulle vinna gehör hos samtliga arbetsmarknadsparter, som finns representerade på kyrkans område. Det framtagna dokumentet skulle i så fall närmast få karaktären av en opinionsyttring i sammanhanget.

Utskottet anser att det i och för sig finns behov av en fördjupad reflektion kring lönebildningen inom Svenska kyrkan, men finner mot bakgrund av vad som anförts ovan ändå att motion 2014:44 ska avslås. Utskottet vill i sammanhanget dock uttrycka en förhoppning om att det kan initieras samtal mellan kyrkostyrelsen och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation rörande lönebildning.

Uppsala den 26 september 2014

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anders Eriksson, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Ingrid Borgström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Emma Svensson, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:7y

Lönepolicy för Svenska kyrkan

Läronämndens yttrande över motion 2014:44

Läronämnden har tidigare yttrat sig över Svenska kyrkans lönefilosofi i Ln 1996:507. I sitt yttrande framhöll Läronämnden att frågor om organisation, struktur och lönesättning kan ha läromässiga implikationer.

Läronämnden vill med anledning av motion 2014:44 framhålla att Svenska kyrkan bör ha en genomtänkt hållning i fråga om löneutveckling. En lönepolicy för Svenska kyrkan behöver ta hänsyn både till samhällets generella utveckling och till kyrkans profetiska uppdrag som har att särskilt hävda rättvisa och solidaritet.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:5

Möjlighet att nå nya svenska medborgare

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:56 med förslag att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att genom överläggningar med Skatteverket möjliggöra för församlingar att ha tillgång till förteckning över de nya inflyttade medborgarna inom respektive församling (med reservation för dem som har skyddad identitet).

Syftet med förslaget är att hjälpa församlingar och pastorat att nå människor som anlänt till Sverige från andra länder och inbjuda dem till församlingssamfund. Utskottet delar motionärens uppfattning om att detta är något eftersträvanvärt. Utskottet ser dock en hel del svårigheter med förslaget, inte minst vad gäller den tillsynes nödvändiga hanteringen av personuppgifter avseende icke-kyrkotillhöriga. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:56.

Motionens förslag

Motion 2014:56 av Sten Elmberg, Möjlighet att nå nya svenska medborgare

Kyrkomötet beslutar att uppdraga till kyrkostyrelsen att genom överläggningar med Skatteverket möjliggöra för församlingar att ha tillgång till förteckning över de nya inflyttade medborgarna inom respektive församling (med reservation för dem som har skyddad identitet).

Bakgrund

Av bestämmelsen i 2 kap. 1 § andra stycket i kyrkoordningen framgår att församlingens ansvar för den kyrkliga verksamheten ska omfatta alla dem som vistas i församlingen, tillfälligt eller under längre tid. Bestämmelsen innebär bl.a. att församlingen i sitt arbete, inte minst på det diakonala området, ska rikta sig även till icke-kyrkotillhöriga personer.

Folkbokföringen är den grundläggande registreringen av befolkningen i Sverige. I folkbokföringen registreras uppgifter om identitet, bosättning och familjeförhållanden. Alla myndigheter i samhället har rätt att, mot avgift, erhålla uppgifter från folkbokföringen genom det s.k. Navet (Skatteverkets system för distribution av folkbokföringsuppgifter till samhället). Även Svenska kyrkan har, enligt 16 § i förordning (2001:589) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, direktåtkomst till vissa av uppgifterna i folkbokföringen, via Navet.

Navet erbjuder ett antal olika tjänster, varvid Svenska kyrkan i nuläget abonnerar på två; *Ändringsavisering* och *Web Services*. Utifrån de uppgifter Svenska kyrkan på detta vis inhämtar från Navet uppdateras t.ex. löpande kyrkobokföringssystemet och kyrksam. Behandlade uppgifter avser kyrkotillhöriga och vissa anhöriga till kyrkotillhöriga. I Navet finns även en tjänst benämnd *Urval*, som ger möjlighet att erhålla uppgifter om personer som motsvarar vissa angivna sökbegrepp. Tjänsterna i Navet är förenade med avgifter/kostnader. Uppgifterna från Navet lämnas vidare i form av kodade datafiler, varvid åligger beställaren själv att ta fram program eller system för nödvändig vidarebehandling av uppgifterna.

I motionen föreslås att församlingar och pastorat ska beredas möjlighet att få tillgång till förteckning över nya inflyttade medborgare inom respektive förvaltningsområde. Motionären tar särskilt sikte på nya medborgare, som flyttat till Sverige från andra nationer.

Rent tekniskt ska det vara möjligt att, via Navet, få tillgång till folkbokföringsuppgifter avseende personer som flyttat till Sverige från ett annat land och som har eller har haft annat medborgarskap än svenskt. Hanteringen av sådana uppgifter kommer i sådant fall att utgöra behandling av personuppgifter, varvid personuppgiftslagen (1998:204), PUL, blir tillämplig.

Syftet med PUL är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. I de allmänna villkoren för Navet anges att mottagande myndighet (i detta fall alltså Svenska kyrkan) garanterar att erhållna uppgifter inte behandlas i strid med PUL.

Datainspektionen är tillsynsmyndighet enligt PUL. Datainspektionen uttalade sig i beslut 2014-01-23 (diariennr 1842-2013) om Svenska kyrkans (genom kyrkostyrelsen) behandling av personuppgifter avseende barn som inte tillhör Svenska kyrkan, men som har en eller två vårdnadshavare som tillhör kyrkan. Datainspektionen ansåg att Svenska kyrkan i vissa avseenden behandlade barnens personuppgifter i marknadsföringssyfte. Datainspektionen fann vid en samlad bedömning att Svenska kyrkans behandling (i sak registrering) av berörda personuppgifter fick anses tillåten med stöd av en intresseavvägning. I beslutet omnämndes särskilt att barnen ifråga har en viss anknytning till kyrkan via sina vårdnadshavare. Datainspektionen fann dock att Svenska kyrkan bevarade de aktuella personuppgifterna under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen (marknadsföringssyfte). Svenska kyrkans behandling av personuppgifterna befanns därmed stå i strid med 9 § (i) i PUL.

Tillämpningen av PUL är inte juridiskt okomplicerad och det är svårt att på förhand uttala sig om hur datainspektionen skulle bedöma saken om Svenska kyrkan, i bedömt marknadsföringssyfte, behandlade personuppgifter avseende icke-kyrkotillhöriga personer som flyttat till Sverige från ett annat land.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:56.

Utskottet delar motionärens uppfattning om att Svenska kyrkan bör sträva efter att försöka nå människor som anlant till Sverige från andra länder och inbjuda dem till församlingsgemenskap. Att utöva mission ingår som en del i församlingens grundläggande uppgift enligt 2 kap. 1 § i kyrkoordningen och kan ske såväl inom som utom landet Sveriges gränser.

Utskottet ser dock betydande svårigheter med förslaget. Rent allmänt kan ifrågasättas om det är lämpligt att kyrkomötet indirekt pekar ut en viss grupp (förmodat) icke-kyrkotillhöriga såsom särskilt eftersträvangsvärda för församlingar och pastorat att komma i kontakt med. Att löpande inhämta och hantera personuppgifter från Skatteverket medför kostnader. Såvida hanteringen av sådana personuppgifter överhuvudtaget kan anses vara tillåten enligt PUL, kringgärdas den av särskilda restriktioner och skulle sannolikt bli administrativt tungrodd.

Användning av uppgifterna i en eventuell förteckning skulle under alla omständigheter behöva ske med stor varsamhet. Detta bl.a. sedan det finns skäl att förmoda att många människor som anländer till Sverige från t.ex. krigshärjade länder, kan ha dåliga erfarenheter av statliga registreringsåtgärder och av ingrepp hänförliga till den personliga integriteten. Flertalet potentiella mottagare av de missionsinsatser, som förslaget delvis syftar till, torde vidare vara anhängare av andra trossamfund än Svenska kyrkan; marknadsföringsliknande kampanjer riktade mot sådana personer riskerar att inverka menligt på såväl ekumeniska kontakter som religionsdialog.

Med hänvisning till ovanstående anser utskottet att motionen ska avslås. Syftet med motionen är behjärtansvärt, men får söka uppnås på annat vis. Utskottet är övertygat om att finns det många goda exempel i församlingar och pastorat på hur detta kan gå till.

Uppsala den 26 september 2014

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anders Eriksson, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Ingrid Borgström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Emma Svensson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:6

Säkerhet vid datalagring

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2014:64 med förslag att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att se över vilken säkerhet som finns för digitalt lagrade uppgifter inom alla nivåer hos Svenska kyrkan och hur uppgifterna kan skyddas.

Utskottet finner att det sannolikt alltid kommer att finnas behov av löpande översyn och utvecklingsarbete vad gäller utformningen av Svenska kyrkans gemensamma datasystem och hanteringen av desamma. Utskottet finner dock att de system som i nuläget finns framtagna får bedömas ha ett adekvat skydd och att de även hanteras på ett i huvudsak korrekt sätt. Kyrkostyrelsen har redan ett i kyrkoordningen givet övergripande ansvar för de gemensamma datasystemen. Beträffande hanteringen av systemen följer av stiftens numera förtydligade tillsynsuppdrag, att stiftens har att ge råd, stöd och hjälp även i förvaltningsfrågor. Motionen ska mot bakgrund av ovanstående avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:64.

Motionens förslag

Motion 2014:64 av Margareta Andersson, Säkerhet vid datalagring

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över vilken säkerhet som finns för digitalt lagrade uppgifter inom alla nivåer hos Svenska kyrkan och hur uppgifterna kan skyddas.

Bakgrund

Av 10 kap. 3 § sjunde punkten i kyrkoordningen följer att kyrkostyrelsen ska ha hand om övergripande frågor när det gäller Svenska kyrkans gemensamma datasystem. Med gemensamma datasystem avses sådana system som är nödvändiga för verksamheten i kyrkans församlingar, pastorat, stift samt på nationell nivå. Det handlar inte minst om system avsedda att hantera register av olika slag och för olika ändamål. Som exempel kan nämnas kyrkobokföringssystemet (Kbok), kollekt- och betalssystemet (KOB), statistikdatabasen, det i april 2014 färdigställda administrativa systemet Kyrksam (som bl.a. ersatt organisationsregistret och verksamhetsregistret i Kbok) samt valsystemet.

Närmare bestämmelser om kyrkobokföring och andra register finns i 56 kap. i kyrkoordningen. Kapitlet innehåller bestämmelser av ramkaraktär med ett bemyndigande för kyrkostyrelsen att utfärda de kompletterande bestämmelser som kan

behövas. Genom beslut vid 2005 år kyrkomöte har kyrkostyrelsen även getts behörighet att bestämma om användningen av Svenska kyrkans gemensamma datasystem. Som exempel på vad som skulle kunna regleras i närmare bestämmelser nämns i förarbetena (se främst kyrkostyrelsens skrivelse 2005:11 och organisationsutskottets betänkande 2005:3) e-postpolicy, vilka gemensamma program som får användas, vilken utrustning som krävs samt informationspolicy, ordning för rapportering av fel som upptäcks, lämpliga rutiner för att externa leverantörer ska kunna ges tillgång till systemen etc. Därmed är det tänkt att såväl en större säkerhet som förbättrad kvalitet ska kunna uppnås.

När det gäller uppgifter som bör skyddas finns en inomkyrklig sekretessreglering i bl.a. 54 kap. 9 § i kyrkoordningen. Utöver bestämmelserna i kyrkoordningen är vidare personuppgiftslagen (1998:204) i stor utsträckning tillämplig på de register som räknas upp i 56 kap. i kyrkoordningen, då med datainspektionen som tillsynsmyndighet.

Svenska kyrkans gemensamma datasystem utformas enligt kyrkokansliet med ambitionen att det ska vara enkelt att följa gällande regelverk kring bl.a. hantering av personuppgifter och svårt att göra fel; medvetandet om IT-säkerhetsfrågor är stort och datasystemen ska i sin tekniska utformning möta adekvata och högt ställda säkerhetskrav.

Svenska kyrkans gemensamma datasystem är tillgängliga för kyrkans anställda via det s.k. Kyrknätet, som är Svenska kyrkans interna IT-nätverk. Kyrknätet är ett skyddat nätverk, utrustat med ett antal säkerhetslösningar som bl.a. stoppar obehörig data trafik att ta sig in på nätverket.

Det inomkyrkliga s.k. behörighetssystemet är avsett att ge ytterligare skydd åt den information som finns registrerad i de gemensamma datasystemen. Särskilt utsedda behörighetsadministratörer i församlingar, pastorat och stift delar ut behörighet och varje användare får en egen inloggning. Det finns olika behörighetsnivåer avsedda att motsvara respektive användares arbetsuppgifter.

Beträffande kyrkobokföringssystemet, som är ett av de största personregistren i Sverige, har kyrkostyrelsen infört krav på särskild certifiering för användare av systemet. Certifieringen gäller för behörigheten "Handläggare K-bok". Kyrkostyrelsen har även utfärdat närmare bestämmelser om just kyrkobokföring i Svenska kyrkan, se SvKB 2009:9. Något motsvarande krav på certifiering finns inte beträffande övriga system, men på nationell nivå tas löpande fram utbildningsmaterial av olika slag. Nationell nivå utbildar även utbildare på stiftsnivå samt publicerar löpande information om hjälpmedel, utbildningstillfällen m.m. på Svenska kyrkans interna hemsida.

Svenska kyrkan är en stor organisation och det har uppmärksammats fall där det inom enskilda enheter förekommit brister i hanteringen av t.ex. behörigheter till, men även användningen av de olika systemen. Av 57 kap. 1 § i kyrkoordningen framgår att stiftet ska ha tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat. I tillsynen ingår numera uttryckligen även råd, stöd och hjälp i förvaltningsfrågor. Tillsyn över kyrkobokföring och även den faktiska användningen av gemensamma datasystem torde tveklöst rymmas inom denna stiftets tillsyn. Hur tillsynen konkret ska ske är något som varje stift självt får avgöra. En vanlig ordning är att det i stiftet finns s.k. kyrkobokföringssakkunniga som ansvarar för tillsynen på området, men även erbjuder utbildningsinsatser. I kyrkostyrelsens bestämmelser om kyrkobokföring (SvKB 2009:9) erinras särskilt om stiftets tillsyn enligt 57 kap. 1 § i kyrkoordningen.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:64.

Utskottet delar motionärens uppfattning om att det är av stor betydelse att Svenska kyrkans gemensamma datasystem utformas så att de uppfyller högt ställda säkerhetskrav samt att användarna av systemen handhar uppgifterna i desamma på ett korrekt sätt. Av innehållet i motionen framgår dock inte om motionären anser att det finns reella missförhållanden på området, som motiverar det föreslagna uppdraget åt kyrkostyrelsen.

I bakgrundstexten ovan har översiktligt redogjorts för befintliga regler och riktlinjer avseende såväl utformning som hantering av Svenska kyrkans gemensamma datasystem. Det kommer enligt utskottet alltid att finnas behov av löpande översyn och utvecklingsarbete på området, varvid kyrkostyrelsen redan har ett i kyrkoordningen givet övergripande ansvar. Utskottet är samtidigt av den uppfattningen att de i nuläget framtagna systemen har ett adekvat skydd och även hanteras på ett i huvudsak korrekt sätt.

I en organisation av Svenska kyrkans storlek kommer det sannolikt alltid att på sina håll förekomma brister i hanteringen av de gemensamma systemen; typiskt sett hänförliga till den mänskliga faktorn. Utskottet vill i sammanhanget framhålla betydelsen av stiftens numera förtydligade tillsynsuppdrag, vari även ingår att ge råd, stöd och hjälp i förvaltningsfrågor. Utskottet anser därvid att det saknas anledning att ge kyrkostyrelsen ett slags kompletterande tillsynsuppdrag, som i mångt och mycket skulle löpa parallellt med stiftens. Mot ovanstående bakgrund anser utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 26 september 2014

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anders Eriksson, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Ingrid Borgström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Emma Svensson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:7

Svenska kyrkans kristna identitet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:68 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska få flera uppdrag som syftar till att värna Svenska kyrkans kristna identitet. Utskottet delar inte motionärernas utgångspunkt att det råder oklarheter om Svenska kyrkans kristna identitet. Utskottet redovisar att det finns bestämmelser om tillsyn i frågor om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Utskottet vill inte ge kyrkostyrelsen någon ny roll i det sammanhanget och föreslår att kyrkomötet ska avslå motionen.

Till betänkandet finns två särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:68, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:68, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:68, punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2014:68 av Julia Kronlid och Aron Emilsson, Svenska kyrkans kristna identitet

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta för att Svenska kyrkan återtar en tydlig kristen identitet.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att noggrannare följa upp att Svenska kyrkans företrädare respekterar kyrkoordningen och den kristna läran.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan tydligare fokuserar på och prioriterar de fyra grundstenarna Gudstjänst, Undervisning, Mission och Diakoni.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:68 i Ln 2014:9y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Det framgår redan av 1 § i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan att Svenska kyrkan ska vara ett evangelisk-lutherskt trossamfund. Närmare bestämmelser om vad detta innebär beslutar kyrkomötet. De grundläggande bestämmelserna om Svenska kyrkans identitet som ett trossamfund med evangelisk-luthersk bekännelse finns i kyrkoordningens första kapitel om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Där sägs

inledningsvis att denna tro, bekännelse och lära gestaltas i gudstjänst och liv. Därefter anges, i en ordning som visar de olika dokumentens ställning, de dokument som är grundläggande för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära gestaltas i gudstjänsten. Därför fastställer kyrkomötet gudstjänstböcker som ska uttrycka tron, bekännelsen och läran och som ger ramar för att i församlingens gudstjänstliv gestalta kyrkans identitet.

I inledningstexten till kyrkoordningens första kapitel sägs att ”den grundläggande tro, bekännelse och lära som Svenska kyrkan står för ska komma till uttryck i allt vad kyrkan gör och säger. Kyrkan förutsätter att de som företräder kyrkan delar kristen tro och kristet liv.” I frågan om vem som företräder Svenska kyrkan framhöll Andra kyrkolagsutskottet i sitt betänkande om kyrkoordningen vid 1999 års kyrkomöte att ”var och en som tillhör Svenska kyrkan har en kallelse att innehållsligt sett företräda sin kyrka. På ett sätt företräds trossamfundet Svenska kyrkan primärt av församlingen som är kyrkan på sin ort. Motsvarande gäller för varje organisatorisk del av Svenska kyrkan.” (2KL 1999:1 s. 112) Om denna förväntan förverkligas är en fråga som prövas på olika sätt. Ett grundläggande ansvar har lagts på biskoparna som har fått uppdraget och förpliktelsen att ha tillsyn över stiftet och församlingarna. I den tillsynen ligger ett ”ansvar för att Guds ord blir rent och klart förkunnat, sakramenten rätt förvaltas och barmhärtigheten utövad efter Guds vilja”. (Ur inledningsorden i ordningen för biskopsvigning.)

I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte framhöll Centralstyrelsen att ”när det sägs att kyrkan ”förutsätter att de som företräder kyrkan delar kristen tro och kristet liv” är det inte fråga om en bestämmelse som kan hävdas gentemot t.ex. varje anställd eller en förtroendevald. Skall det ställas direkta krav av detta slag måste det göras genom en särskild bestämmelse i regelverket. Finns inte en särskild bestämmelse kan inte en prövning ske på denna punkt.” (CsSkr 1999:3 s.2–33)

Särskilda bestämmelser finns avseende biskopar, präster och diakoner. De är genom sina vigningslöften förpliktade till kyrkans tro och ordning på ett sådant sätt att ett personligt ansvar kan utkrävas. Motsvarande bestämmelser finns inte för andra som företräder kyrkan. I enlighet med Svenska kyrkans episkopala struktur är det domkapitlet med biskopen som ordförande som har ansvaret för tillsynen av präster och diakoner. Ett domkapitels beslut kan efter överklagande prövas av Svenska kyrkans överklagandenämnd. Tillsynen avseende biskopar sker dels kollektivt, dels och ytterst av Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Kyrkostyrelsen har enligt gällande bestämmelser inga uppgifter av tillsynskaraktär.

Den episkopala strukturen är också av betydelse för tillsynen över församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I kyrkoordningens 57 kap. om tillsyn finns bestämmelser om församlingsinstruktionen. Den ska innehålla ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift och utarbetas lokalt i samverkan med domkapitlet. Efter beslut av kyrkofullmäktige och kyrkoherde utfärdas församlingsinstruktionen av domkapitlet och är därefter bindande för församlingar och pastorat. En avsikt med denna ordning är att domkapitlet ska ha tillsyn över att församlingen fullgör sin grundläggande uppgift.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:68.
--

I första att-satsen i motion 2014:68 talas om att arbeta för att Svenska kyrkan återtar en tydlig kristen identitet. Motionens utgångspunkt blir därmed att det råder oklarheter om Svenska kyrkans kristna identitet. Utskottet delar inte det synsättet. Det innebär inte att utskottet bortser från att det finns personer som uppfattar de förändringar som sker i såväl kyrka som samhälle som främmande och inte heller från att kyrkan ibland har brustit i sin förmåga att kommunicera bakgrunden till och avsikten med många förändringar. Man kan sakna invanda formuleringar och se varje uppbrott som ett övergivande av det givna budskapet. Utskottet vill i detta sammanhang lyfta fram det som Läronämnden säger. "Identiteten värnas genom att kyrkans förkunnelse med Kristus i centrum, i ord och handling bevarar traditionen genom att aktualisera, tolka och tillämpa den i varje ny tid." Förnyelse och förändring syftar inte till att överge och svika det centrala i den kristna tron utan till att tolka och göra budskapet tillgängligt för vår tids människor. När samhället förändras och kyrkan har att leva och verka i helt nya sammanhang finns behov av nytänkande och anpassning till en ny verklighet. Det ska inte vara fråga om en ryggradslös anpasslighet. Nya kunskaper och förändrade livsmönster påverkar och har alltid påverkat kyrkans liv och tolkningen av kristen tro.

Bilden av Svenska kyrkan präglas i vår tid med nödvändighet av det som väcker massmedial uppmärksamhet. Det spektakulära och konfliktfyllda lyfts fram medan det reguljära saknar nyhetsvärde. Det som präglar den vanliga församlingens arbete har därför svårare att tränga igenom. Det gäller sådant som t.ex. gudstjänsterna på söndagarna och under veckan eller möten med många människor i de livsavgörande skeden där de kyrkliga handlingarna har sin plats. Kyrkans liv levs främst i församlingarna där den grundläggande uppgiften tar sig uttryck i olika former av verksamhet. Arbetet med den grundläggande uppgiften blir också med rätta det som tar störst utrymme i kyrkans samlade verksamhet även om detta inte speglas i den massmediala bilden av kyrkan.

Det händer naturligtvis att sådant som sker i Svenska kyrkans namn eller av dem som har ett särskilt uppdrag att företräda kyrkan inte står i överensstämmelse med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Därför finns också, som noteras i bakgrundsteckningen, ett system för tillsyn. Detta är närmare reglerat i kyrkoordningen. Lokalt har kyrkoherden tillsyn över all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Tillsyn över församlingslivet och därmed över att församlingen fullgör sin grundläggande uppgift hör till stiftets grundläggande uppgift. När det gäller frågor relaterade till Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är det biskop och domkapitel som har ansvaret för att utöva stiftets tillsyn. På nationell nivå finns Anvarsnämnden för biskopar och Överklagandenämnden. Kyrkostyrelsen har inte getts någon särskild tillsynsuppgift. Utskottet menar att detta inte heller bör bli fallet och avvisar därmed det som tas upp i motionens andra att-sats om ett uppdrag till kyrkostyrelsen att noggrannare följa upp att Svenska kyrkans företrädare respekterar kyrkoordningen och den kristna läran.

Mot bakgrund av det som utskottet här anfört föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:68.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Anna Ekström, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Anna Ekström, ordförande, Britas Lennart Eriksson, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Emma Svensson, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmquist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening 1

Vi menar att utskottet i betänkandet inte visar tillräcklig ödmjukhet inför de frågor om kyrkans identitet som kommit till uttryck i såväl motioner som i den identitetsdebatt som pågått inom Svenska kyrkan under flera år. Utskottet förlägger istället problemen i huvudsak utanför kyrkan när man i betänkandet skriver att ”att det finns personer som uppfattar de förändringar som sker i såväl kyrka som samhälle som främmande”. Utskottet kunde gjort åtminstone en kort reflektion kring om det också verkligen förekommit förändringar som är problematiska ur ett identitetsperspektiv. Vidare trivialiseras kritiska personer på följande sätt i betänkandet: ”Man kan sakna invanda formuleringar och se varje uppbrott som ett övergivande av det givna budskapet.”

Istället för att avvisa kritiken som subjektivt upplevd förändringsrädsla och saknad efter ”invanda formuleringar” menar vi att den bör föranleda både självkritik och reflektion kring Svenska kyrkans förmåga att kommunicera sin tro och sin identitet.

Utskottet bortser också från att en del direkt problematiska handlingar har bidragit till en berättigad osäkerhet kring identiteten. Dit hör Sofia församlings anställning av en imam 2011, vilket skapade en rad frågor kring var gränsen går för kyrkans uppdrag och identitet.

Av betänkandet kan man också bibringas uppfattningen att det till stora delar är media som bär skuld till att det uppstått debatt om kyrkans identitet. Media skriver bara om det spektakulära och konfliktfyllda, inte om vardagsarbetet, menar utskottet. Åter igen förläggs ansvar för den uppkomna kritiken till aktörer utanför Svenska kyrkan och kyrkans ansvar förminskas.

Även om vi delar uppfattningen att motionen bör avslås menar vi att Svenska kyrkan ska ta dessa frågor på större allvar och tydligt, självkritiskt och med respekt för alla människors värde uppmuntra till en fördjupad reflektion kring identitet. Att som utskottet beskriva enskilda kritiska personer och massmedias kyrkorapportering som det egentliga problemet menar vi är olyckligt, varför vi antecknar särskild mening trots att vi instämmer med utskottets förslag till kyrkomötesbeslut.

Johanna Andersson och Bertil Murray

Särskild mening 2

TU 2014:7

Uskottet lyfter fram att budskapet i kyrkan ska tolkas och göras tillgänglig för vår tids människor samt att kyrkan behöver anpassas till en ny verklighet.

Jag anser att detta lämnar utrymme för allt för stor otrygghet i vad kyrkans identitet är och jag menar att kyrkan snarare behöver vara fast och trygg punkt i en föränderlig värld med det kristna evangeliet i centrum. Jag avser därför stödja motion 2014:68.

Helena Elmqvist

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:9y

Svenska kyrkans kristna identitet

Läronämndens yttrande över motion 2014:68

Svenska kyrkan är en del av Kristi världsvida kyrka. Svenska kyrkan bärs av och bär vidare den apostoliska tron. Detta kommer till uttryck i kyrkoordningens inledning:

Svenska kyrkan är ett trossamfund som leder sin historia tillbaka till de äldsta kristna församlingarna och deras bekännelse till Kristus. Svenska kyrkans trosarv är den apostoliska tron. (...) Kontinuiteten tillbaka framgår av att den evangelisk-lutherska bekännelsen är grundad i Guds Ord samt innehåller de ekumeniska trosbekännelserna från fornkyrkan och den augsburgska bekännelsen som skrevs inom den odelade väst-kyrkans ram.

Identiteten värnas genom att kyrkans förkunnelse med Kristus i centrum, i ord och handling bevarar traditionen genom att aktualisera, tolka och tillämpa den i varje ny tid. Det finns ett nödvändigt samband mellan tradition och förnyelse. Att detta samband vidmakthålls värnas av kyrkan som gemenskap.

Kyrkan är, som det anges i den augsburgska bekännelsen (VII), den gemenskap i vilken evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas. Detta innebär att vi, på dopets grund, har ett gemensamt ansvar att stå fasta i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Vigningstjänsten och kyrkans tillsynsfunktioner har ett särskilt ansvar.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannessson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:8

Vuxenkatekes

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:87 med förslaget att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utarbeta en vuxenkatekes. Utskottet menar i likhet med motionären att det skett en försvagning av kunskapen om kristen tro och kristet liv. Utskottet biträder dock inte förslaget att ge i uppdrag till kyrkostyrelsen att utarbeta en vuxenkatekes. I vuxenundervisningens tjänst behöver olika slags böcker och även andra medier tas i bruk. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motion 2014:87.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:87.

Motionens förslag

Motion 2014:87 av Axel W Karlsson, Skapa en svensk vuxenkatekes

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa en svensk vuxenkatekes.

Bakgrund

Under åren 1983–1993 pågick det som kallades Svenska kyrkans bekännelsearbete. I det arbetet utgavs en stor mängd böcker om Svenska kyrkans evangelisk-lutherska identitet och om en tolkning av kristen tro i vår tid. Hur arbetet skulle bedrivas och vad slutresultatet skulle kunna bli diskuterades under bekännelsearbetets gång. I det sammanhanget pekades på de vuxenkatekeser som hade tagits fram inom de evangeliska kyrkorna i dåvarande Västtyskland och i Holland utifrån ett arbete delvis svarande mot Svenska kyrkans bekännelsearbete. I Särskilda beredningsutskottets betänkande 1987:5 angående en motion om bekännelsekommittén menade utskottet att en motsvarighet till de båda nämnda vuxenkatekeserna skulle bli ett värdefullt resultat av bekännelsekommitténs arbete. Utskottet ville dock inte binda upp det fortsatta arbetet till en viss form av slutlig redovisning. När Centralstyrelsen, på grundval av det beslut som fattades av 1987 års kyrkomöte, ledde in bekännelsearbetet i en ny fas talades också om en katekes. ”Det är naturligt att resultatet av det pågående arbetet med identitetsfrågorna och trostolkningen resulterar i en katekes för Svenska kyrkan som då [1993] presenteras.”

Det skriftliga slutresultatet av bekännelsearbetet blev dels *Lilla boken om kristen tro*, dels *Befrielsen – stora boken om kristen tro*. Den först nämnda var en till omfånget relativt liten skrift som kom ut i en stor mängd lokala editioner och stiftseditioner. *Befrielsen* karaktäriserades i Centralstyrelsens skrivelse 1993:4 som

en samtalsbok. Något arbete av motsvarande slag som bedrevs inom ramen för Svenska kyrkans bekännelsearbete har inte gjorts därefter.

Under senare år har kyrkomötet vid flera tillfällen behandlat motioner som med lite olika utgångspunkter har tagit upp frågor om vuxnas väg till kristen tro och om behov av att öka kunskapen om kristen tro. I betänkandet KI 2007:4 gällde frågan ett välkomstmateriel för dem som döps som vuxna och/eller inträder i Svenska kyrkan vid vuxen ålder. I det betänkandet pekade utskottet som ett användbart material på en bok från 2006 med ursprung i Göteborgs stift *Steg på vägen – en katekes för vår tid*. Om den boken sägs följande i betänkandet:

Den kristna tron förklaras på ett lättfattligt språk och kopplas ihop med vardagslivet. Boken väver ihop bibelordet, det kristna livet och trons grunder och ger god hjälp att förstå gudstjänsten och levandegöra densamma.

Genom att bifalla betänkandet KI 2009:7 *Kristen tro i en ny situation* gav kyrkomötet kyrkostyrelsen i uppdrag att planera och genomföra en satsning kring vuxnas väg till tro. Året därpå behandlades betänkandet KI 2010:10 *Öka kunskapen om kristen tro*. Kyrkomötet beslutade i enlighet med förslaget i det betänkandet att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda formerna för en satsning på kunskapsförmedling av kristen tro och då i första hand innebörden av varför vi firar jul och påsk i vårt land. Det var alltså ett mer specificerat uppdrag. Tillsammans med andra beslut som gällde undervisning för barn beslutade kyrkostyrelsen i juni 2012 om en gemensam satsning på undervisning och mission för alla åldrar. Satsningen, som går under benämningen Dela tro – dela liv, innebär att man ska initiera en gemensam process för kyrkans alla nivåer med fokus på församlingarnas arbete, stiftens främjande och den nationella nivåns stödjande uppgift. En redovisning av det påbörjade arbetet finns som bilaga till kyrkostyrelsens årsredovisning för 2013, KsSkr 2014:2.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:87.

Utskottet har ingen annan bedömning än motionären i frågan om att det har skett en försvagning av kunskapen om kristen tro och kristet liv. När det gäller hur den situationen ska hanteras är utskottet dock inte övertygat om att den lösning som motionären föreslår är den som ska väljas.

Som framgår av bakgrundsteckningen så fanns i ett skede av det mycket omfattande bekännelsearbetet 1983–1993 tanken att det skulle utarbetas en vuxenkatekes motsvarande den tyska evangeliska vuxenkatekesen. Detta kom dock inte till stånd.

En fråga av betydelse när man ska pröva förslaget om en vuxenkatekes är om det finns en rimligt enhetlig målgrupp. Motionären lyfter fram några användningsområden och därmed också några målgrupper, t.ex. konfirmand- och vuxenundervisning. Redan dessa båda exempel pekar enligt utskottets mening på svårigheterna med en vuxenkatekes. Kyrkans vuxenundervisning måste bedrivas bland personer med tämligen olika vana att arbeta med texter av det slag som behöver finnas i en vuxenkatekes vilken också, enligt motionen, ska kunna ha karaktär av handbok och referensverk. Tar man den tyska vuxenkatekesen som modell ser man att det skulle kunna bli fråga om ett mycket omfattande arbete. Den senaste upplagan av den tyska vuxenkatekesen är på 1 020 sidor. Naturligtvis skulle en svensk motsvarighet inte behöva vara lika omfattande men det krävs ändå en betydande arbetsinsats. Till detta kan komma svårigheter att komma överens i innehållsliga frågor. Vid en jämförelse

mellan Tyskland och Sverige finns anledning att notera att det är fråga om språkområden av mycket olika storlek. Detta ger olika förutsättningar för ett bokprojekt av det slag som vuxenkatekesen i Tyskland utgör. Sammantaget har utskottet funnit att övervägande skäl talar för att motionen inte ska bifallas.

Det finns behov av böcker, men även andra medier, som i vår tid framställer den kristna tron för vuxna personer. Det är inte alls på det viset att material av detta slag helt saknas. I bakgrundsteckningen pekas på ett arbete som har gjorts i Göteborgs stift. Såväl inom den kyrkliga organisationen på olika nivåer som genom enskilda och förlag produceras det bl.a. böcker som åtminstone sammantaget kan svara mot det redovisade behovet. Under utskottets överläggningar har noterats att det skulle vara värdefullt med en inventering av befintligt material. Detta kan behövas både som stöd för dem som arbetar med kyrkans vuxenundervisning och för att se om det finns luckor som behöver fyllas.

Ordet katekes ger för de allra flesta säkert associationer till Luthers lilla katekes, oavsett om man är närmare bekant med dess innehåll eller ej. Under utskottets överläggning har lyfts fram den nyöversättning av Luthers lilla katekes som kom 2011 och som finns tillgänglig som pdf-fil via internet:

(www.svenskakyrkan.se/default.aspx?di=811916). Det är inte bara en nyöversättning av katekesen utan där finns också en inledning, kommentarer och samtalsfrågor. Utskottet menar att denna folkbok, särskilt när den kommit i den nämnda nyöversättningen, fortfarande är en i många sammanhang användbar skrift.

Om tre år, alltså år 2017, firas reformationsjubileum. Det pågår planering från nationell nivå i samverkan med stiftet i frågan om hur reformationsjubileet ska firas. Avsikten är mer att kunna nå ut på ett brett plan med frågor om kristen tro i vår tid än att bara uppmärksamma en historisk händelse. Det kan också finnas anledning att peka på att projektet *Dela tro – Dela liv*, som utskottet tar upp i sitt betänkande TU 2014:1, har undervisning och lärande i alla åldrar som ett av sina främsta syften.

Under utskottets överläggningar har konstaterats att det ibland kan finnas en övertro på vad som kan åstadkommas med en eller flera böcker. Andra medier spelar allt större roll. De vidare frågorna om vad som är av betydelse för en fungerande vuxenundervisning går dock långt utöver det som ska och är möjligt att behandla i detta sammanhang. Utskottet vill här bara göra markeringen att det säkert är annat än brist på böcker som medfört sviktande kunskap om kristen tro och kristet liv i det svenska samhället.

Uppsala den 25 september 2014

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Anna Ekström, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Anna Ekström, ordförande, Britas Lennart Eriksson, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Emma Svensson, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:9

Bekännelseskriter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner om tillägg till kyrkans bekännelseskriter. I det ena fallet, motion 2014:89, är det fråga om ett uppdrag till kyrkostyrelsen att formulera ett tillägg om "det hebreiska folket i Guds planer". I motion 2014:90 föreslås att kyrkomötet ska "uppta Barmenförklaringen (1934) bland de av Svenska kyrkan erkända bekännelseskriterna". Utskottet ser inga skäl för ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära och föreslår att båda motionerna ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:89.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:90.

Motionernas förslag

Motion 2014:89 av Axel W Karlsson, Tillägg till bekännelsen om det hebreiska folket i Guds planer

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att formulera ett tillägg till kyrkans bekännelse som klargör det hebreiska folkets ställning inför Gud och i Hans framtidsplaner enligt Bibeln. Innan tillägget slutgiltigt beslutas bör Svenska kyrkan i dialog konsultera ekumeniska organ som Borgågemenskapen, Lutherska världsförbundet, Kyrkornas världsråd samt den Romersk-katolska kyrkan.

Motion 2014:90 av Axel W Karlsson, Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans bekännelseskriter

Kyrkomötet beslutar att uppta Barmenförklaringen (1934) bland de av Svenska kyrkan erkända bekännelseskriterna.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:89 i Ln 2014:10y, *bilaga 1*, och över motion 2014:90 i Ln 2014:11y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära

I 1 kap. 1 § i kyrkoordningen anges de grundläggande dokumenten för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Dokumenten är uppräknade i en tydlig rangordning. Tron, bekännelsen och läran är *grundad* i Guds heliga ord, såsom det är givet i de bibliska skrifterna. I de tre ekumeniska trosbekännelserna och den augsburgska bekännelsen av år 1530 är tron, bekännelsen och läran *sammanfattad*. Tron, bekännelsen och läran är *bejakad* i Uppsala mötes beslut år 1593 och *förklarad och kommenterad* i Konkordieboken samt i andra av Svenska kyrkan antagna dokument. Konkordieboken är en samling av dokument från reformationstiden. Det mest välkända av dessa är Luthers lilla katekes.

Bestämmelserna i kyrkoordning motsvarar helt 1992 års kyrkomötes beslut om Svenska kyrkans grundläggande dokument avseende tro, bekännelse och lära. De befinner sig också i en påtaglig kontinuitet med den bestämning av Svenska kyrkans lärogrund som fanns i 1686 års kyrkolag. I det utskottsbetänkande som låg till grund för 1992 års kyrkomötes beslut angavs att bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, som då hade formen av en kyrklig kungörelse, kan sägas ha tre funktioner (2 KL 1992:1, sid. 4).

Först och främst utgör den en identitetsbestämning för Svenska kyrkan som ett evangelisk-lutherskt trossamfund. Jfr. 2 kap. 1 § kyrkolagen (1992:300). Kungörelsen är dessutom en programförklaring för Svenska kyrkan. Slutligen anger kungörelsen den rättsliga grunden för att avgöra om en präst eller biskop i lärohänseende brutit mot avgivna vagningslöften.

På ett par punkter finns skillnader mellan lärobestämningens utformning i 1686 års kyrkolag och de bestämmelser som nu återfinns i kyrkoordningen. Inledningen, där det sägs att Svenska kyrkans tro, bekännelse, och lära gestaltas i gudstjänst och liv, har inte någon direkt tidigare motsvarighet. Det har inte heller avslutningen där det sägs att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är förklarad och kommenterad i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument. Andra kyrkolagsutskottet underströk att avsikten med det sistnämnda var dels att markera att det finns andra dokument som har teologisk betydelse än de som har angetts tidigare i bestämmelsen, dels att markera att bekännelsen pågår kontinuerligt. Utskottet framhöll att det skulle vara fråga om dokument av betydelse för teologiska överväganden och kyrkolivet inom Svenska kyrkan. Utskottet ville inte använda begreppet ”antagna” dokument, som Centralstyrelsen hade föreslagit, utan ”bejakade”. Antagen ”leder tanken till en formell beslutsprocess av något slag. Det är emellertid inte detta som åsyftas här. Egentligen handlar det om en mottagningsprocess.” (2 KL 1992:1, sid. 6)

När kyrkoordningen beslutades framhöll såväl Centralstyrelsen i kyrkoordnings-skrivelsen till 1999 års kyrkomöte som Andra kyrkolagsutskottet i betänkandet över skrivelsen att bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära inte borde ändras i samband med förändringen av kyrka-statrelationerna. Motivet för detta var att man inte skulle kunna få uppfattningen att de ändrade kyrka-statrelationerna skulle förändra Svenska kyrkans identitet som trossamfund med en evangelisk-luthersk bekännelse.

Det finns särskilda bestämmelser i 11 kap. i kyrkoordningen om vad som gäller vid beredning av kyrkomötets beslut och bestämmer om att en särskild beslutordning kan tillämpas vid eventuell oenighet mellan kyrkomötets majoritet och Läro-nämnden. Här till finns i 59 kap. 11 § bestämmelser om samråd inför beslut i teologiska och ekumeniska frågor av större vikt. Där sägs att inför sådana beslut ”ska kyrkostyrelsen samråda med andra kyrkor inom Lutherska världsförbundet och med de kyrkor med vilka en särskild överenskommelse har ingåtts om ekumenisk samverkan”.

Guds vägar

Dokumentet *Guds Vägar – judendom och kristendom* antogs av 2001 års kyrkomöte som grund för Svenska kyrkans fortsatta reflektion och samtal med företrädare för judisk tro och bekännelse. Dokumentet har som en bakgrund 1993 års ombudsmötes beslut att uppdra åt Svenska kyrkans för rikskyrklig verksamhet styrelse (med samma ledamöter som dåvarande Svenska kyrkans centralstyrelse) att finna former för Svenska kyrkans avståndstagande från antisemitism, bland annat i kyrkans undervisning och genom ekumeniska insatser. Dokumentet utarbetades av den av Biskopsmötet och Centralstyrelsen gemensamt tillsatta Svenska kyrkans teologiska kommitté. Innan 2001 års kyrkomöte fattade sitt beslut hade en tidigare version av dokumentet behandlats av 1998 års kyrkomöte och det hade genomförts en remissbehandling av Teologiska kommitténs förslag.

I sitt betänkande Eu 2001:1 *Guds vägar - judendom och kristendom* framförde Ekumenikutskottet bl.a. följande om dokumentets innehåll och karaktär.

Dokumentet är begränsat i omfång och syfte och fokuserar främst vissa delar i kristna teologiska tankemönster som spelat en destruktiv roll i förhållande till det judiska folket och företrädare för den judiska tron. Dokumentet är också avsett att vara ett led i en nödvändig försoningsprocess med bakgrunden att ”Större delen av Europas judar förintades i den världsdel där den kristna kyrkan utövat inflytande från mäktiga positioner” (*Guds vägar* sid. 8). I dokumentet understrykes att det ligger utanför dokumentets uppgift att på något sätt bedöma den politiska sionismen eller den nutida staten Israel.

Barmenförklaringen eller Barmendeklarationen

Genom beslut av 2003 års kyrkomöte godkändes ett avtal mellan Svenska kyrkan och Evangelische Kirche in Deutschland (EKD). I kyrkostyrelsens skrivelse 2003:9 *Avtal mellan Svenska kyrkan och Evangelische Kirche in Deutschland (EKD)*. Skrivelsens andra kapitel utgjordes av en översikt av relationen mellan Svenska kyrkan och de tyska kyrkorna i ett historiskt perspektiv. I ett avsnitt om mellankrigstiden sattes Barmendeklarationen (die Barmer Theologische Erklärung) in i sitt historiska sammanhang.

Tyskland genomsyrades av en nationalistisk väckelse i början av mellankrigstiden vilken drog med sig många kristna och kyrkoledare. Kyrkan förblev inte kyrka utan fascinerades av ett allmänt program som skulle förbättra Tyskland. De kristna som hundraprocentigt instämde i Hitlers program kallades Deutsche Christen och de höll också massmöten. De ville göra kristendomen till en arisk religion och utmönstrade

Gamla Testamentet, stödande sig på skapelsesteologi. De som tänkte diametralt motsatt i dessa frågor bildade Bekännelsekyrkan, Bekennende Kirche. Dess främste teolog var professor Karl Barth, upphovsman till Barmendeklarationen, vilken var Bekännelsekyrkans grund. Denna deklaration från 31 maj 1934 är sannolikt 1900-talets viktigaste teologiska dokument i Tyskland. Den börjar med Jesus-ordet ”Jag är vägen sanningen och livet”. Den förklarar att Jesu ord är det enda vi har att lyssna till, lita på och lyda. Det är en falsk lära, om kyrkan också måste ta hänsyn till andra begivenheter och makter, gestalter och sanningar i sin förkunnelse. Efter kriget skulle de protestantiska kyrkorna uppta Barmendeklarationen i sina kyrkoordningar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2014:89 och 2014:90.

Som utskottet förstår de båda motionerna 2014:89 och 90 är avsikten att kyrkomötet ska besluta om ändringar i bestämmelserna i 1 kap. 1 § i kyrkoordningen om Svenska kyrkans tro bekännelse och lära.

Motionen 2014:89 avser ett uppdrag till kyrkostyrelsen att formulera något som ”klargör det hebreiska folkets ställning inför Gud och i Hans framtids planering enligt Bibeln”, vilket i någon form skulle kunna utgöra ett tillägg till kyrkans bekännelse. Hur detta närmare skulle göras står inte alls klart. Utskottet delar inte motionärens mening om att det bör utarbetas en text som skulle bli ett tillägg till de bekännelsedokument av olika dignitet som finns i kyrkoordningens första kapitel. Läronämnden lyfter i sitt yttrande fram det som står i 1 kap. 1 § i kyrkoordningen om av Svenska kyrkan bejakade dokument. Det är fråga om sådana dokument som förklarar och kommenterar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Det finns ingen angiven beslutsordning för ett bejakande av vissa dokument. Det är mer ett konstaterande av att det de facto finns dokument av detta slag. För de konkreta frågor som tas upp i motion 2014:89 pekar Läronämnden i yttrandet Ln 2014:10y på det av 2001 års kyrkomöte antagna dokumentet *Guds Vägar – judendom och kristendom*. Utskottet menar att detta dokument kanske redan har eller kan få karaktären av ett av Svenska kyrkan bejakat dokument. Utskottet ser inget behov att härutöver formulera ett tillägg till ”kyrkans bekännelse”.

Barmenförklaringen är tillkommen i en specifik historisk situation. Även om dess innehåll har en mer generell räckvidd menar utskottet att det saknas skäl för att nu göra Barmenförklaringen till en del av Svenska kyrkans bekännelseskriterier och ta in den t.ex. bland de dokument som förklarar och kommenterar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. I sitt relativt utförliga yttrande Ln 2014:11y har Läronämnden framhållit att teologiska insikter som är väl värda att minnas när kyrkan tar ställning i samhällsfrågor uttrycks i Barmenförklaringen. Detta leder inte till slutsatsen att den ska infogas bland de dokument som finns i 1 kap. i kyrkoordningen. Svenska kyrkan har all anledning att ta tillvara och lära sig av andra kyrkors erfarenheter. Detta kan ske utan att det sker en ändring av bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Anna Ekström, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Anna Ekström, ordförande, Britas Lennart Eriksson, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Emma Svensson, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:10y

Tillägg till bekännelsen

Läronämndens yttrande över motion 2014:89

I enlighet med 1 kap. 1 § i kyrkoordningen bejakar kyrkomötet kontinuerligt bekännelsedokument av olika dignitet, men först efter en receptionsprocess i vår egen kyrkas liv och efter en fördjupad teologisk analys.

Den hebreiska bibelns texter förenar det judiska folket och kyrkan. Detta ger oss anledning att ständigt reflektera över den ömsesidiga relationen. Så sker exempelvis i det av kyrkomötet antagna samtalsdokumentet *Guds vägar*.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannessson och Jesper Svartvik.

**Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:11y**

**Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans
bekännelseskrifter**

Läronämndens yttrande över motion 2014:90

Barmenförklaringen tillkom i en i högsta grad polariserad politisk och teologisk kontext. Den skrevs år 1934 i ett läge när den totalitära staten försökte ta makten över kyrkans inre angelägenheter och för kyrkans tro, bekännelse och lära främmande element fördes in i kyrkans förkunnelse och undervisning. När den national-socialistiska ideologin växte fram i samhället saknade kyrkan kraft att bjuda ett samlat motstånd. De tyska kyrkornas möte i Barmen skedde för att värna kyrkans tro och frihet samt dess profetiska funktion i samhället. För de tyska lutherska kyrkornas del fanns det särskilda problemet att de hade åtskilt inte bara kyrkans och statens ansvarsområden utan även kyrka och samhälle.

I Barmenförklaringen uttrycks teologiska insikter som är väl värda att minnas när kyrkan tar ställning i samhällsfrågor. Exempelvis framhålls att kristen tro berör hela livet och därmed alla livsområden. Vidare betonas att det finns politiska ideologier som är oförenliga med kristen tro. Mot den bakgrunden understryks att kyrkans trohet mot sin bekännelse kan kräva att kyrkans företrädare yttrar sig med kraft i livsavgörande frågor.

Läronämnden finner att Barmenförklaringen i de avseenden som anförts ovan inte strider mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Kyrkomötet har tidigare bejakat dokument, men först efter en receptionsprocess i vår egen kyrkas liv samt en fördjupad teologisk analys. Så har inte skett i detta fall.

Läronämnden vill avslutningsvis hänvisa till sitt yttrande Ln 2010:8y om förhållandet mellan kyrka och politik. Där sägs bland annat:

Svenska kyrkan har i sitt uppdrag ansvar för samhällsfrågor. Kyrkans tro, bekännelse och lära får alltid politiska konsekvenser, vilket dock aldrig bör innebära att kyrkan förskriver sig till ett politiskt parti.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:10

En kyrka utan tillgång till barnpornografi

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2014:100 med förslag att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att uppmana samtliga delar av Svenska kyrkans organisation att installera en mjukvara som säkerställer att det inte går att titta på, ladda ner eller distribuera barnpornografi via Svenska kyrkans datorer eller nätverk. Enligt utskottet kan förslaget uppfattas innebära att stift, församlingar och pastorat självständigt ska upphandla tekniska lösningar avsedda att förhindra innehav och spridning av barnpornografi på enskilda arbetsplatsers nätverk och datorer. Utskottet menar att detta vore en mindre lämplig lösning och föreslår därför att motionen ska avslås. Utskottet föreslår ändå, med anledning av motionen, att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att gå vidare med frågan om hur innehav och spridning av barnpornografiskt material kan förhindras på kyrkliga arbetsplatsers nätverk och datorer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:100.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:100 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att pröva om ytterligare åtgärder kan vidtas för att stoppa innehav och spridning av barnpornografiskt material på kyrkliga arbetsplatsers nätverk och datorer i enlighet med vad utskottet har anfört.

Motionens förslag

Motion 2014:100 av Louise Callenberg, En kyrka utan tillgång till barnpornografi

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana samtliga delar av Svenska kyrkans organisation att installera en mjukvara som säkerställer att det inte går att titta på, ladda ner eller distribuera barnpornografi via Svenska kyrkans datorer eller nätverk.

Bakgrund

Om barnpornografibrott är stadgat i 16 kap. 10 a § i brottsbalken (BrB). Straff är stadgat för den som sprider, förvärvar, bjuder ut, främjar handel med eller *innehar* barn i pornografisk bild. Kriminalisering avseende innehav av barnpornografiskt material infördes i svensk lagstiftning 1999. Svenska kyrkan hade då sedan lång tid varit starkt engagerad i kampen för en sådan kriminalisering, se bl.a. genomgång i Församlingsutskottets betänkande 1997:504. Innehav föreligger inte då en bild syns på en dataskärm, men om skildringen sparats på datorns hårddisk eller annan lagringsenhet uppkommer innehav av bilden.

Underlåtenhet att anmäla eller avslöja barnpornografibrott är inte straffbelagt i svensk rätt. Att känna till att någon annan har begått ett barnpornografibrott medför alltså inte någon skyldighet att avslöja eller anmäla brottet till polismyndighet. Det kan dock tänkas finnas situationer där ett alltför lamt ingripande mot en arbetstagare, som upptäcks med att ha barnpornografi sparad i hårddisken i sin dator, skulle kunna rendera i ett medverkanansvar enligt bestämmelsen i 23 kap. 4 § i BrB. Det kan vidare tänkas att en arbetsgivare som, efter upptäckt, hjälper arbetstagaren att förstöra bilderna i kombination med att man underlåter att göra en polisanmälan, riskerar att ådra sig ansvar för skyddande av brottsling enligt bestämmelsen i 17 kap. 11 § i BrB.

Församlingar, pastorat och stift är var för sig självständiga rättssubjekt inom Svenska kyrkan. Inom Svenska kyrkan fanns det i november 2013 (enligt Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2013 för Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation) 21 638 anställda fördelade på 778 olika kyrkliga arbetsgivare. Majoriteten anställda inom Svenska kyrkan torde numera ha tillgång till en dator i tjänsten.

Det s.k. Kyrknätet, som är Svenska kyrkans interna IT-nätverk, ger möjlighet för församlingar och andra enheter i Svenska kyrkan att kommunicera med varandra och med internet. All datatrafik mot internet styrs i Kyrknätet via en brandvägg, som tillhandahålls av konsultföretag på området. Denna gemensamma port mot internet är utrustad med flera filter avsedda att skydda de anslutna datorerna. I Kyrknätet finns bl.a. installerat ett särskilt webbfilter, som skärper blockeringen av domäner (sajter) med barnpornografiskt material. Genom detta filter stoppas på förhand kända webbadresser till sajter med tvivelaktigt material. Underlaget för vilka adresser som blockeras uppdateras löpande genom en slags prenumeration. Om en användare, ansluten till Kyrknätet, försöker nå en listad domän/webbadress får han eller hon ett meddelande om att sidan är blockerad. Alla datorer som ansluts till Kyrknätet ska ha ett virussydd som förhindrar spridning av virus i Kyrknätet. Dessa antivirusprogram kompletterar skyddet ovan och förhindrar att Svenska kyrkans datorer används av utomstående för illegal aktivitet.

Det bör poängteras att flera församlingar och pastorat inte har sin tillgång till internet via Kyrknätet, utan istället har slutit egna avtal med internetleverantörer på marknaden. Det finns alltså ett förhållandevis stort antal anställda inom Svenska kyrkan, som i sin datoranvändning inte har tillgång till det ovan beskrivna skyddet mot barnpornografi, kopplat till Kyrknätet. Den alltmer utbredda användningen av internet via s.k. smarta telefoner och läsplattor sker i normalfallet inte heller den genom Kyrknätet. Kyrkostyrelsen saknar av förklarliga skäl möjlighet att påverka dessa användares skydd mot och för den delen tillgång till barnpornografiskt material.

Utöver de tekniska lösningar som i nuläget finns installerade i Kyrknätet finns givetvis även andra lösningar på marknaden, avsedda att stoppa spridningen av barnpornografiskt material på nätverk, arbetsplatser och datorer. Bland annat finns sedan ett antal år tillbaka skydd baserat på en teknologi som blockerar bilder och filmer genom att identifiera och blockera själva innehållet (till skillnad från Kyrknätets nuvarande webbfilter/brandvägg, som blockerar listade webbadresser). I den tekniska processen bakom sådant skydd produceras löpande digitala fingeravtryck för olagliga bilder och filmer (klassificeringen av vad som är olagligt sker i samarbete med polismyndigheter). Bedömt olagligt material kan sedan identifieras och blockeras oavsett källa, t.ex. hårddiskar, USB-stickor, e-post samt från internet.

Den typ av programvara, som redogjorts för ovan, utgör alltså för närvarande inte en del av Svenska kyrkans gemensamma IT-infrastruktur. Den nödvändiga programvaran har i vart fall tidigare förutsatt att installation sker på varje enskild dator. Detta har inte bedömts vara möjligt givet Svenska kyrkans organisation med

självständiga rättssubjekt på lokal och regional nivå och där den nationella nivån inte rår över den fysiska utrustningen hos andra enheter. Enligt uppgift kan programvaran numera dock installeras även på andra sätt, t.ex. i ett nätverks brandvägg.

TU 2014:10

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:100. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:100 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att pröva om ytterligare åtgärder kan vidtas för att stoppa innehav och spridning av barnpornografiskt material på kyrkliga arbetsplatsers nätverk och datorer.

Utskottet delar motionärens uppfattning om att Svenska kyrkan bör vinnlägga sig om att ha ett så väl utvecklat skydd mot innehav och spridning av barnpornografiskt material på kyrkliga arbetsplatsers nätverk och datorer, som tekniken tillåter. Utskottet önskar i sammanhanget – parentetiskt – framhålla vikten av att Svenska kyrkan även på andra sätt bedriver ett aktivt arbete syftande till att motverka förekomsten av sexuella övergrepp mot barn. Såvida det inte redan förekommer samarbete med ideella organisationer som t.ex. Ecpat på området, anser utskottet att sådant samarbete vore något eftersträfvansvärt.

Förslaget i motionen, som det nu är formulerat, *kan* enligt utskottet uppfattas innebära att Svenska kyrkans samtliga organisatoriska enheter självständigt ska upphandla tekniska lösningar avsedda att förhindra barnpornografibrott på den enskilda arbetsplatsens nätverk och datorer. I vart fall om enheterna har som ambition att följa den uppmaning, som kyrkostyrelsen föreslås avge, kan det bli konsekvensen. Detta vore enligt utskottet en mindre lämplig lösning.

Utskottet anser att upphandling av den här typen av förhållandevis komplexa och sannolikt kostsamma tekniska lösningar med fördel hanteras av kyrkostyrelsen. Inom ramen för en sådan upphandlingsprocess får förutsättas att kyrkostyrelsen noga utvärderar såväl pris som kompatibilitet med befintliga gemensamma datasystem m.m. Andra enheter inom Svenska kyrkan kan sedan beredas åtkomst till de tekniska lösningarna genom ramavtal. Sådan åtkomst får i så fall bygga på frivilliga åtaganden hos övriga enheter. Kyrkostyrelsen kan, givet Svenska kyrkans organisatoriska uppbyggnad, enbart rekommendera att upphandlade lösningar används av andra självständiga rättssubjekt, i vart fall i den mån de kräver fysisk installation av mjukvara på enskilda datorer.

Av de skäl som anförts ovan föreslår utskottet att motionen avslås men vill med anledning av densamma att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att pröva om ytterligare åtgärder kan vidtas för att stoppa innehav och spridning av barnpornografiskt material på kyrkliga arbetsplatsers nätverk och datorer. Därvid bör kyrkostyrelsen utreda om det finns tekniska lösningar som kan förbättra det befintliga skyddet på området och om så visar sig vara fallet, vidta åtgärder som möjliggör för Svenska kyrkans organisatoriska enheter att använda sig av sådana tekniska lösningar.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anders Eriksson, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Ingrid Borgström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Emma Svensson, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:11

Ta fram en mångfaldsplan

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2014:107 med förslag att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en mångfaldsplan för Svenska kyrkans nationella arbete. Utskottet anser att ett eventuellt framtagande av en sådan mångfaldsplan riskerar att bli problematiskt eftersom den föreslås täcka samtliga diskrimineringsgrunder enligt diskrimineringslagen. Utskottet är vidare av den uppfattningen att initiativ till att ta fram en plan för lika rättigheter och möjligheter för kyrkokansliet i Uppsala, bör komma från kyrkostyrelsen och inte från kyrkomötet. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås. Utskottet vill med anledning av motionen ge kyrkostyrelsen tillkänna vad utskottet har anfört i sitt betänkande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:107.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:107 ge kyrkostyrelsen tillkänna vad utskottet har anfört avseende *dels* initiativ till framtagande av en plan för lika rättigheter och möjligheter för kyrkokansliet i Uppsala, *dels* vikten av att diskrimineringslagens minimikrav uppfylls.

Motionens förslag

Motion 2014:107 av Anna Ekström m.fl., Ta fram en mångfaldsplan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en mångfaldsplan för Svenska kyrkans nationella arbete.

Bakgrund

Diskrimineringslag m.m.

I den aktuella motionen hänvisas bl.a. till gällande diskrimineringslag (2008:567). Den numera sammanhållna diskrimineringslagen innehåller sju diskrimineringsgrunder, nämligen kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder. Lagen har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett de nämnda diskrimineringsgrunderna.

Diskrimineringslagens tredje kapitel rör aktiva åtgärder i bl.a. arbetslivet. Här stadgas bl.a. att arbetsgivare med 25 anställda eller fler vart tredje år *ska* upprätta en skriftlig plan för sitt jämställdhetsarbete (s.k. jämställdhetsplan). Genom personalpolitiskt kollektivavtal (PU-avtalet) följer att enheter inom Svenska kyrkan ska ta

fram en jämställdhetsplan redan när en arbetsgivare har minst nio anställda. Beträffande Svenska kyrkans nationella nivå finns i nuläget en antagen *Jämställdhetsplan för Kyrkokansliet i Uppsala 2009/2010*. Planen omfattar fem områden; arbetsförhållanden, föräldraskap, trakasserier, rekrytering och lön.

Kravet enligt diskrimineringslagen avser en skriftlig plan för arbetet med diskrimineringsgrunden kön. Något motsvarande lagkrav på skriftlig plan finns inte beträffande övriga diskrimineringsgrunder. Diskrimineringsombudsmannen (DO), som har tillsyn över diskrimineringslagen, rekommenderar dock att arbetsgivare upprättar en skriftlig plan som täcker även andra diskrimineringsgrunder än kön. I informationsmaterial från DO (tillgängligt på www.do.se) benämns sådan mera heltäckande plan ”plan för lika rättigheter och möjligheter”. Begreppet ”mångfaldsplan” är inte rättsligt reglerat i diskrimineringslagen. Det finns exempel på arbetsgivare inom Svenska kyrkan som följer DO:s rekommendation att samla allt främjandearbete i en gemensam plan. Ett exempel är Stockholms stift som har en *Policy och handlingsplan för mångfald och jämställdhet* för stiftsorganisationen.

Beträffande diskrimineringsgrunden religion eller annan trosuppfattning är bestämmelsen i 34 kap. 7 § i kyrkoordningen om krav på kyrkotillhörighet för anställning i Svenska kyrkan att se som undantag från diskrimineringslagens reglering. Redan i samband med kyrkoordningens tillkomst ifrågasattes den aktuella kyrkoordningsbestämmelsen av dåvarande Ombudsmannen mot etnisk diskriminering. I slutet av 2002 slöts en överenskommelse mellan ombudsmannen, Svenska kyrkan genom kyrkostyrelsen och Svenska kyrkans församlingsförbund (numera Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation) avseende bl.a. informationsinsatser om kyrkoordningens bestämmelser i relation till lagstiftningen mot diskriminering i arbetslivet. Som ett resultat av detta utarbetades bl.a. foldern *Anställning och krav på medlemskap i Svenska kyrkan* utgiven av Församlingsförbundet.

Förtroendemannaorganisationen inom Svenska kyrkan berörs inte av diskrimineringslagen.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor om diskriminering har behandlats vid flera tidigare tillfällen i kyrkomötet, se bl.a. Kyrkolivsutskottets betänkanden 2013:9 *HBT-certifikat*, 2007:16 *Åtgärder mot åldersdiskriminering i kyrka och samhälle*, Kyrkorättsutskottets betänkande 2004:6 *Tillämpningen av religionsfrihetslagstiftning m.m.* och Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2001:5 *Inrättande av tjänst som kyrkoombudsman*. Tidigare förslag har dock inte varit inriktade på att kyrkostyrelsen ska vidta aktiva åtgärder specifikt på den nationella nivån.

Vid kyrkomötet 2013 behandlades motion 2013:80 *Utöka jämställdhetsskrivelsen till en mångfaldsskrivelse*. Motionen rörde den särskilda jämställdhetsskrivelse, som enligt beslut fattat av 1995 års ombudsmöte ska redovisas av det verkställande organet på nationell nivå (numera kyrkostyrelsen) för kyrkomötet en gång varje mandatperiod. Motionärerna föreslog att jämställdhetsskrivelsen fortsättningsvis skulle ersättas av en mångfaldsskrivelse. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande att motionen skulle avslås. Utskottet fann motionen intressant och tankeväckande, men poängterade samtidigt vikten av att den nationella nivån fortsatte sitt pågående samarbete med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation kring arbetsmiljö- och diskrimineringsfrågor (att det finns ett mångårigt sådant samarbete omnämns bl.a. i 2012 års jämställdhetsskrivelse). Detta bl.a. mot bakgrund av att Svenska kyrkan fortfarande ansågs ha en låg andel anställda med annan bakgrund än svensk. Kyrkomötet följde utskottets förslag och avslag motionen.

Sedan relationsändringen från staten har kyrkostyrelsen redovisat jämställdhets-skrivelser för kyrkomötet åren 2000, 2004, 2008 och 2012. Skrivelserna har bl.a. innehållit uppgifter om könsfördelningen bland förtroendevalda och anställda samt uppgifter om anställdas lönenivåer. Sedan år 2004 har skrivelserna även innehållit en redovisning av genomsnittsåldern för kvinnor och män som är förtroendevalda på nationell nivå. Redovisningen i skrivelserna har i hög grad byggts på statistiska uppgifter.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:107.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:107 ge kyrkostyrelsen tillkänna vad utskottet har anfört avseende *dels* initiativ till framtagande av en plan för lika rättigheter och möjligheter på kyrkokansliet i Uppsala, *dels* vikten av att diskrimineringslagens minimikrav uppfylls.

I den aktuella motionen föreslås att det ska upprättas en mångfaldsplan för Svenska kyrkans nationella nivå, dvs. för kyrkokansliet i Uppsala. Av motiveringen till förslaget framgår att motionärerna anser att planen ifråga ska redovisa kyrkokansliets arbete för att motverka diskriminering utifrån gällande diskrimineringslags samtliga diskrimineringsgrunder. Det kan i det sammanhanget noteras att diskrimineringslagen enbart ställer krav på upprättande av en jämställdhetsplan, dvs. en plan med inriktning på den enskilda diskrimineringsgrunden kön.

Utskottet konstaterar att kyrkokansliet i Uppsala inte verkar ha upprättat någon (ny) jämställdhetsplan inom den tidsram som anges i 3 kap. 13 § diskrimineringslagen. Utskottet finner detta minst sagt anmärkningsvärt, förutsätter att arbete pågår för att detta krav enligt diskrimineringslagen omgående ska bli uppfyllt och att liknande situation inte uppkommer på nytt i framtiden.

Vad åter beträffar motionen, framgår det inte om motionärerna tänker sig att upprättandet av mångfaldsplanen ska föregås av någon kartläggning och analys av nuläget på arbetsplatsen. Utskottet anser dock att genomförande av sådant kartlägningsarbete närmast utgör en självklarhet i detta sammanhang och förutsätter därmed att så avsetts ske.

De Ungas Kyrkomöte har lämnat motionssvar till motion 2014:107 och bl.a. anfört att det finns en viss otydlighet kopplad till begreppet ”mångfaldsplan”. Utskottet har i och för sig uppfattat det som klart att motionärerna därmed avser en skriftlig plan för arbete med att främja lika rättigheter och möjligheter på en arbetsplats och som täcker flera diskrimineringsgrunder än enbart den som hänför sig till kön. Ett sätt att undvika otydlighet i sammanhanget, kan dock vara att använda sig av just begreppet ”plan för lika rättigheter och möjligheter”, som är det som används av DO för att beteckna en sådan mera heltäckande plan.

Utskottet ställer sig positivt till intentionerna bakom motionärernas förslag. Att kyrkliga arbetsgivare planerar och vidtar aktiva åtgärder för lika rättigheter och möjligheter i arbetslivet bör vara en självklarhet. Om Svenska kyrkans nationella nivå genomför åtgärder, som ligger i framkant på området, kan detta utgöra en viktig inspirationskälla för arbetet på övriga nivåer inom kyrkan.

Oaktat ovanstående ser utskottet en del svårigheter med motionärernas förslag. En grundläggande svårighet rör själva omfånget av den föreslagna mångfaldsplanen. Erfarenheter från liknande arbete bland utskottets ledamöter, ger vid handen att det –

inte minst av integritetsskäl – är problematiskt att såväl kartlägga som planera aktiva åtgärder beträffande diskrimineringsgrunderna *könsöverskridande identitet eller uttryck* respektive *sexuell läggning*. Utskottet har i sammanhanget noterat att angivna diskrimineringsgrunder inte ingår i den handledning för arbete med plan för lika rättigheter och möjligheter, som tagits fram av DO. Det kan vidare ifrågasättas vilken förankring en plan av föreslaget innehåll skulle få på arbetsplatsen kyrkokansliet i Uppsala om det bestäms av kyrkomötet att en sådan plan ska upprättas. Utskottet är av den uppfattningen att en plan som tas fram på eget initiativ, dvs. på beslut av kyrkostyrelsen och efter samråd med fackliga representanter, har avsevärt större möjligheter att bli ett s.k. levande dokument och kan vara till inspiration för andra kyrkliga enheter. Det är utskottets förhoppning att kyrkostyrelsen allvarligt överväger att initiera ett sådant arbete.

Utskottet föreslår med hänvisning till ovanstående att motionen avslås. Utskottet vill med anledning av motionen dock ge kyrkostyrelsen tillkänna vad utskottet har anfört avseende *dels* initiativ till framtagande av en plan för lika rättigheter och möjligheter för kyrkokansliet i Uppsala, *dels* vikten av att diskrimineringslagens minimikrav uppfylls.

Uppsala den 26 september 2014

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anders Eriksson, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Ingrid Borgström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Emma Svensson, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:12

Verksamhetsberättelse år 2013 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för år 2013. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för år 2013 till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 9 juni 2014 beslutat om verksamhetsberättelse för år 2013. Överklagandenämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

I 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning anges att Tillsyns- och uppdragsutskottet bereder bl.a. till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans överklagandenämnd. Det finns ingen bestämmelse om att Överklagandenämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Överklagandenämnden har dock gjort detta alltsedan sin tillkomst och även beträffande verksamheten år 2013. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 10 § i kyrkoordningen, nämligen att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sid. 2–378). Någon granskning av hur Överklagandenämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I verksamhetsberättelsen för år 2013 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter, sin sammansättning och när sammanträden har hållits. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt och effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre

månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under år 2013.

Vidare redovisas i verksamhetsberättelsen antalet inkomna ärenden åren 2010–2013 och varifrån de kommit. För samma tidsperiod redovisar Överklagandenämnden antalet avgjorda ärenden efter ärendetyp och för 2013 i vilken utsträckning utgången i besluten innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. Beslut av dessa slag fattades beträffande åtta ärenden år 2013 vilket var en ökning från sju ärenden 2012.

Antalet ärenden som underställdes Överklagandenämndens prövning under år 2013 har ökat något i förhållande till föregående år, från 47 till 52. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under år 2014 jämfört med år 2013.

Överklagandenämnden anger vidare att den utifrån sitt perspektiv för närvarande inte ser behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för år 2013 till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av Överklagandenämndens verksamhetsberättelse är inte att det ska ske någon prövning av verksamheten. Kyrkomötet har inte att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för år 2013.

Uppsala den 24 september 2014

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Emma Svensson, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:13

Verksamhetsberättelse år 2013 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för år 2013 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen för år 2013 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 20 maj 2014 beslutat om verksamhetsberättelse för år 2013. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Av 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning följer att Tillsyns- och uppdragsutskottet bl.a. ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Det finns ingen bestämmelse om att Ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Ansvarsnämnden för biskopar ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 8 § kyrkoordningen, nämligen att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Härtill ska nämnden enligt bestämmelserna i 8 kap. 8 § i kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Ansvarsnämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sid. 2–378). Någon granskning av hur Ansvarsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I verksamhetsberättelsen för år 2013 redovisas Ansvarsnämndens sammansättning, sammanträden och arbete. Under året inkom åtta ärenden, som samtliga avgjordes av nämnden. Fem av de under året inkomna ärendena avsåg anmälningar

mot biskopar. Ett ärende avsåg behörighetsprövning inför biskopsval. Två ärenden var av administrativ karaktär.

Ansvarsnämnden anger att den utifrån sitt perspektiv för närvarande inte ser behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen för år 2013 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har utskottet inte heller att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits.

Utskottet finner inga skäl att ta upp någon fråga utifrån Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse för år 2013.

Uppsala den 25 september 2014

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anders Eriksson, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Emma Svensson, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.